

De *stad*
moet een
vijver zijn
waar
alle *vissen*
in kunnen
zwemmen

DIVERSITEIT IN EINDHOVEN

GESCHETST AAN DE HAND VAN TIEN INTERVIEWS

OVERLEG ALLOCHTONEN AUTOCHTONEN EINDHOVEN

*De stad
moet een vijver
zijn waar alle vissen
in kunnen zwemmen*

*Diversiteit in Eindhoven geschetst
aan de hand van tien interviews*

UITGEBRACHT TER GELEGENHEID
VAN HET VIJFJARIG BESTAAN VAN
HET OVERLEG ALLOCHTONEN
AUTOCHTONEN EINDHOVEN

Inhoudsopgave

Voorwoord door burgemeester Sakkers	7
Inleiding: Wereldstad	9
Interviews	
Mohamed Haddad – Spontaniteit en betrokkenheid	16
Patricia Hassell – Tijdig signaleren en samenwerken	20
Harry Janssen – Geloof in Sesamstraat	24
Muammer Kocer – Integratie is een wederzijds proces	28
Zuzanna Skalska – Bij het water komen	32
Jacinto Zimmerman – De kracht van vrijwilligers	36
Jeroen van Sambeeck – Beeldvorming is een complexe zaak	40
Jacqueline Kuppens – Mensen kunnen transformeren	44
Percy Tjon-A-Hie – Cultuurverschillen	48
Ruben Jong Kon Chin – Onderweg naar economische gelijkheid	52
Over het OVAA	57

Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u ligt een bijzondere lustrumpublicatie van het OVAA. Een publicatie met prachtige beelden en verhalen over mensen die in onze stad werken en/of wonen en die vanuit hun eigen achtergrond en levens- en werkervaring zeer betrokken zijn bij ontwikkelingen rond de multiculturele samenleving. De publicatie van het OVAA past perfect bij haar missie: het leveren van een effectieve bijdrage aan de bevordering van het proces van multiculturalisering en interculturalisering van alle sectoren en op alle niveaus van de Eindhovense samenleving. Het boek nodigt uit tot verder debat en dialoog. Want hoe kunnen wij met respect voor elkaar samenleven in deze stad? Ik ben van mening dat ontmoeting en dialoog uitstekende middelen zijn om elkaar beter te leren kennen en te begrijpen. Kennis van en over elkaar vergroot het begrip en verkleint onze handelingsverlegenheid. Het OVAA biedt gelegenheid tot deze kennisoverdracht en ontmoeting. Ze gaat gevoelige onderwerpen niet uit de weg, maar maakt ze bespreekbaar. De afgelopen periode is landelijk onze multiculturele samenleving in discussie. Gelukkig hoor en zie ik juist veel meer een eenheid in Eindhoven. Mensen vinden het fijn om in Eindhoven te wonen en te werken, onderwijs te genieten of uit te gaan. Uiteraard moeten

we blijven investeren in een stad waar ruimte en gelegenheid is voor diversiteit. Daarbij zijn elementen zoals een eerlijke beeldvorming en communicatie, ruimte voor eigenheid en veiligheid van doorslaggevend belang. We hebben daarin met z'n allen – burgers, organisaties en de overheid – een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

De afgelopen vijf jaar heeft het OVAA hard gewerkt aan de wens van de gemeente om de inbreng van allochtonen een meer vanzelfsprekende plaats te geven in de reguliere besluitvormingsprocessen. Een goed begin is het halve werk. De gemeente ziet het OVAA graag als toekomstgerichte gesprekspartner. Een kritische meedenker en -doener in ons diversiteitsbeleid.

Ik weet zeker dat u net zoals ik zult genieten van de bijdragen van de geïnterviewden. Het blijft bijzonder de levensloop en -visies van mensen te lezen. Er worden in ieder geval genoeg ideeën en suggesties gegeven voor een interessante multiculturele toekomst.

Ik feliciteer het OVAA met haar eerste lustrum en wens haar veel succes voor de toekomst!

Alexander B. Sakkers

Burgemeester van de gemeente Eindhoven

Inleiding

Wereldstad

Eindhoven is een wereldstad met wereldmensen. Het is een prettige stad voorzien van een wereldse diversiteit aan culturen, etniciteiten, religies, overtuigingen, passies en drijfveren. Deze diversiteit is bijna zo groot als het aantal inwoners van Eindhoven. De verscheidenheid aan mensen is nauwelijks in hokjes onder te brengen. Een Eindhovenaar wordt niet louter bepaald door afkomst, kleur, politieke overtuiging, seksuele voorkeur, nationaliteit, leeftijd, geslacht of religie, maar door veel meer eigenschappen die een mens een individu maken. Dat is de manier waarop we in de moderne, democratische rechtsstaat naar de mens kijken. Dat is de manier waarop het OVAA naar de mens kijkt. Als individu. Niet als een subject met collectieve rechten, plichten en eigenschappen, maar als een vrij individu op zoek naar vrijheid en geluk, met passies en drijfveren en met gaven en belemmeringen.

In dit boek zal een flinter van deze schier oneindige diversiteit in de stad worden belicht. Tien mensen vertellen vanuit hun persoonlijke achtergronden over hun kijk op de multiculturele samenleving. Zij verhalen over hun passies en drijfveren en over hun visie op hoe we in de stad met elkaar om zouden moeten gaan. Zij geven een gezicht en betekenis aan abstracte begrippen als sociale cohesie, inte-

gratie en maatschappelijke participatie van minderheden. Het zijn boeiende verhalen en inzichten van een select gezelschap van actieve en geëngageerde mensen.

Verschillende thematieken en invalshoeken komen in de artikelen aan de orde, waarbij de geïnterviewden zich opvallend breed georiënteerd tonen. Items die de revue passeren – in relatie tot culturele diversiteit en sociale cohesie – zijn onder meer: de rol van het onderwijs, de sociaal-economische positie van minderheden, vrouwenemancipatie, ouderenbeleid, migratie, religie, radicalisering, polarisatie, beeldvorming door de media en de rol van het OVAA in de stad.

Aanleiding voor deze publicatie is het eerste lustrum van het Overleg Allochtonen Autochtonen Eindhoven (OVAA). Het OVAA hoopt hiermee – conform haar doelstellingen – het debat en de dialoog over de multiculturele samenleving te bevorderen. Tijdens een multicultureel café OVAA 21 – kort na het verschijnen van deze bundel – zal het debat over de multiculturele samenleving verder worden gevoerd. Enkele aspecten uit de publicatie zullen daarbij nog eens tegen het licht worden gehouden.

Allochtoon?

Een aantal geïnterviewden roept het OVAA op minder bescheiden te zijn en een meer nadrukkelijke en zichtbare rol op te eisen in het maatschappelijk discours. Dat is een ambitie die deze organisatie-in-ontwikkeling zeker onderschrijft. In dit tijdsgewricht kan het OVAA zichzelf de vraag stellen of zij zich daarbij in haar doelstellingen moet beperken tot louter de multiculturele samenleving en diversiteit in etnisch culturele zin. Wellicht zijn de andere aspecten van de menselijke en maatschappelijke diversiteit minstens zo interessant en relevant.

Mogelijk zijn de termen *etnische minderheid*, *niet-westers allochtoon* of het in de volksmond meer algemeen gehanteerde begrip *allochtoon* binnenkort wel uit de mode. Binnen de categorie allochtonen zijn de individuele verschillen vaak groter dan tussen veel allochtone en autochtone individuen. Een Antilliaanse christen heeft – qua normen en waarden – vaak meer gemeen met zijn buurman die actief is voor het CDA dan met zijn postmoderne lesbische nicht op de dansacademie. De Marokkaanse moslima met een eigen delicatessenzaak heeft meer gespreksstof met de middenstander op de hoek dan met haar broertje die op de TU kwantumfysica studeert. Hij praat over een heel ander soort quark. Het begrip *allochtoon* vertoont sleetse trekken. Het wordt steeds onduidelijker wat er precies onder de term wordt verstaan. Door de toenemende complexiteit en diversiteit in de samenleving zal het begrip allochtoon leeg worden of zelfs verschuiven en een andere betekenis krijgen. Nu wordt de term allochtoon of etnische minderheid vooral geassocieerd met en gedefinieerd in termen van achterstand en achterstelling. Enerzijds zullen grote groepen allochtonen – met name de jonge generaties – maatschappelijk en economisch steeds succesvoller worden. De sociale stratificatie binnen wat we nu allochtonen noemen zal net zo groot zijn als de gelaagdheid binnen de autochtone bevolkingsgroep. Anderzijds roepen sommige

jonge geslaagde allochtonen nu al: ‘Ik ben niet allochtoon want ik ben succesvol.’ Wie is er trots op om allochtoon te zijn?

Wij en de vrijheid

Belangrijker nog dan de semantische discussie over nut en noodzaak van het gebruik van een begrip als allochtoon gaat het om het blikveld dat er mee gepaard gaat. Het is het perspectief van *wij en zij*. Het referentiekader van de hokjesgeest die versterkt lijkt te worden door sommige media en politici.

In dit verband is het opmerkelijk dat in veel verhalen vaak de Verenigde Staten worden genoemd. Niet zelden als schrikbeeld, maar ook als voorbeeld. Als een land waar ‘jij er bent voor Amerika en Amerika er is voor jou’. In Amerika zijn geen allochtonen. Met

Segregatie, stigmatisering en maatschappelijke polarisatie krijgen vooral een kans als de goedwillenden achterover leunen

name het positieve perspectief dat ongeacht de culturele of etnische achtergrond Amerikanen zichzelf zien als *wij Amerikanen* kan inspireren. Deze paradigmawisseling kan voor Nederland ook uitkomst bieden. *Verplicht tot optimisme*¹ durf ik

te voorspellen dat dit perspectief de komende decennia ook voor Nederland het voorland zal zijn. Dan ziet niemand de islam als bedreiging, is het dragen van hoofddoekjes de normaalste zaak van de wereld, is meertaligheid een meerwaarde en stromen alle etniciteiten door naar de top van bedrijfsleven, bestuur en politiek. Wat betreft de omgang met culturele en etnische diversiteit zou conservatief-liberaal Nederland beslist beter naar de oost- en westkust van de Verenigde Staten, Canada en het Verenigd Koninkrijk mogen kijken. Daar staat de liberale waarde van individuele vrijheid

¹ Met *verplicht tot optimisme* wordt bedoeld te zeggen dat optimisme een noodzakelijke voorwaarde is om de gewenste uitkomst te realiseren. Het optimisme is instrumenteel en geen beschrijving van een gemoedstoestand. Met optimisme wordt als het ware een self-fulfilling prophecy tot stand gebracht.

daadwerkelijk hoog in het vaandel. Omgekeerd verplicht grote persoonlijke vrijheid uiteraard ook tot eigen verantwoordelijkheid en loyaliteit aan de democratische rechtsstaat van het land waar je woont. Bij dat aspect mag nog altijd een deel van de allochtone bevolking de hand in eigen boezem steken.

Polarisatie

Een aantal geïnterviewden refereert aan de recente maatschappelijke polarisatie als gevolg van de moord op Theo van Gogh. Deze gruwelijke moord is een incident in een jarenlange reeks van gebeurtenissen en ontwikkelingen, die leiden tot een proces van wederzijdse vervreemding tussen bevolkingsgroepen en radicalisering bij kleine groepen. De terroristische aanslagen in New York, Pennsylvania en Washington en de opkomst van Fortuyn vormden een katalysator voor dit proces waaraan mogelijk nog geen einde is gekomen. De wijze waarop daarbij veel media en politici met name moslims op één hoop gooien, krijgt surrealistische trekken. Het is evident dat – in absolute aantallen – een aanzienlijke groep moslimjongeren zich afkeert van de Nederlandse samenleving en kiest voor een nihilistische interpretatie van de islam. Dat is een bedreiging voor de rechtsstaat die zonder terughoudendheid moet worden bestreden. Het is evenzeer zo klaar als een klontje dat het – in percentages – om een miniem deel van de Nederlandse moslims gaat dat zich aangetrokken voelt tot deze morbide ideologie. De enige effectieve wijze om dit opkomend moslimradicalisme te neutraliseren is door het niet op één hoop te gooien met de geloofsbeleving van het overgrote deel van de gematigde moslims. De AIVD is niet de minste die daarvoor waarschuwt. De geschiedenis heeft geleerd dat het evenzeer een bedreiging van de rechtsstaat is wanneer hele bevolkingsgroepen collectief schuldig worden geacht voor de daden van een enkeling. De scheidslijn tussen *wij* en *zij* ligt niet tussen moslims en niet-moslims maar tussen *wij* inwoners van Nederland en *zij* extremisten. Dat geldt evenzeer voor de kleine maar hardnekkige groepjes rechts-extremisten en hun toenemende wervingskracht onder autochtone scholieren.

Verplicht tot optimisme

Om onze wereldstad Eindhoven leefbaar, dynamisch en divers te houden verplichten we ons tot optimisme. Maatschappelijke integratie en participatie van diverse bevolkingsgroepen gaan niet vanzelf. Daarvan getuigen de verhalen van de mensen in dit boekje. Daarvoor zal gevochten moeten worden. Segregatie, stigmatisering en maatschappelijke polarisatie krijgen namelijk vooral een kans als de goedwillenden achterover leunen. Het belang van goed onderwijs, als basis voor succesvolle integratie, benadrukken meerdere geïnterviewden bij herhaling. Het lijkt de grootst mogelijke open deur, maar niet genoeg kan onderstreept worden wat goed onderwijs betekent voor de kans op maatschappelijke participatie, emancipatie en sociaal-economische stijging. Hierin ligt de sleutel voor het wegwerken van achterstanden bij etnische minderheden. In de *Rapportage minderheden 2003* van het Sociaal Cultureel Planbureau wordt dit effect vastgesteld. Met de jonge generatie allochtonen gaat het in tal van opzichten aanzienlijk beter dan met de eerste generatie. Dit is vooral terug te voeren op een hoger opleidingsniveau. Het succes van scholieren blijkt zich vooral te laten voorspellen door het opleidingsniveau van de moeder. Dat is een reden tot optimisme, gezien het snel stijgende opleidingsniveau van jonge allochtone vrouwen. Het is tevens een reden alle aandacht te geven aan het opleiden van vrouwen uit etnische minderheden. Dat je met het opleiden van één vrouw tegelijkertijd de hele familie schoolt, is inmiddels een universeel inzicht en ervaringsfeit. Ook het aanstormend allochtoon talent in het hoger onderwijs belooft veel goeds voor een succesvolle mars door de instituties van etnische minderheden. Om al te groot optimisme te tempereren mag meteen een kanttekening worden geplaatst bij de traag dalende schooluitval en het nog altijd grote aantal allochtone jongeren dat zonder een startkwalificatie op de arbeidsmarkt komt.

Succes op de arbeidsmarkt

Een serieuze belemmering voor een betere arbeidsparticipatie van allochtonen wordt gevormd door processen van uitsluiting op de

arbeidsmarkt. De bewijzen van discriminatie zijn legio; iedereen kan dit zelf ondervinden door eens een keer als Murat te bellen met een uitzendbureau met de vraag naar werk en een volgende keer als Sjaak. Ook in het hogere segment van de arbeidsmarkt is de toegankelijkheid voor etnische minderheden moeizaam. Veel organisaties en bedrijven hebben boven-

Wederzijds vertrouwen komt te voet en vertrekt te paard

de demografische ontwikkelingen, waardoor de wal het schip zal keren. Zodra de krapte op de arbeidsmarkt toeneemt, zullen bedrijven vanzelf gemotiveerd worden te werken aan een pluriformer personeelsbestand. Eind jaren negentig heeft zich deze situatie al kortstondig voorgedaan, waardoor de werkloosheid onder etnische minderheden fors daalde. Ervaringen – alweer met name in de Verenigde Staten – leren bovendien dat bedrijven die werk maken van diversiteit succesvoller en winstgevender zijn.

Surinamers en de eerste lichting Antillianen hebben de achterstand in sociaal-economische positie grotendeels weggewerkt. Dat is hoopgevend gezien de negatieve beeldvorming van deze groep dertig jaar geleden.

Succes van minderheden in het onderwijs en op de arbeidsmarkt zal ook een zichzelf versterkend effect hebben. De beeldvorming van allochtonen bij werkgevers zal verbeteren door goede ervaringen op de werkvloer. Ook is succes van individuen belangrijk voor *empowerment* van de groep als geheel. Positieve rolmodellen zijn stimulerend voor jonge allochtonen. Een deel van de allochtonen in een achterstandspositie zal zich ook een cultuur van aanpakken en aanpoten eigen moeten maken. Het koesteren van de slachtofferrol en het gebrek aan eigen verantwoordelijkheid komen nog altijd bovengemiddeld vaak voor in kansarme sociaal-economische milieus.

dien nauwelijks ervaring in het omgaan met diversiteit op de werkvloer en zien zelfs niet in dat ze daardoor een probleem hebben. Hoopgevend op termijn zijn

Dit vormt een belemmering voor maatschappelijk succes en deze neerwaartse spiraal moet van twee kanten bestreden worden. Vooral mentor- en tutorprojecten, waarbij geslaagde allochtone studenten helpen met huiswerk en motivatie van allochtone scholieren, zetten veel zoden aan de dijk.

Saamhorigheid

Sommige geïnterviewden maken zich zorgen om de verhoudingen tussen mensen in de wijken en de omgangsvormen op straat. Het gaat daarbij om waargenomen vermindering van sociale cohesie en saamhorigheid in de samenleving. Gewaarschuwd wordt voor een mate van segregatie zoals in sommige verkleurde wijken in de randstad. We willen niet dat mensen van diverse etnische groepen in onverschilligheid langs elkaar heen leven. We willen zeker niet dat wederzijds wantrouwen gevoed blijft worden door negatieve beeldvorming en incidenten. In zo'n klimaat kan polarisatie een self-fulfilling prophecy worden en halen moslim- en rechts-radicalen hun gelijk. 'Wederzijds vertrouwen komt te voet en vertrekt te paard' is een passende metafoor. Ontmoeting, persoonlijk contact en daadwerkelijk respect zijn de sleutel tot meer saamhorigheid in de stad. Intensieve activiteiten in de stad, de wijken en op scholen, gericht op ontmoeting en dialoog, vormen belangrijke ingrediënten voor dit proces gericht op meer sociale cohesie. Dit is geen softe welzijnsretoriek maar een beproefde methodiek bij de harde praktijk van samenlevingsopbouw in voormalige conflictgebieden zoals Zuid-Afrika en Bosnië-Herzegovina. De gemeente hoort bij het bevorderen van sociale cohesie het voortouw te nemen en de regie te voeren en doet dat voor een deel ook.

Vrouwenemancipatie

Niet alleen Ayaan Hirsi Ali heeft gelijk als zij constateert dat er op het gebied van vrouwenemancipatie onder moslims nog het één en ander te doen valt. Eerwraak en huiselijk geweld zijn daarvan slechts in het oog springende manifestaties, die overigens niet louter bij moslims voorkomen. Hirsi Ali is beslist niet de eerste en de enige die zich hard maakt

voor deze strijd, maar is er wel in geslaagd het debat op de politieke en maatschappelijke agenda te plaatsen. Dat zij daarbij meteen omarmd wordt door politici die tot voor kort bij het horen van de woorden *moslim* en *emancipatie* een vies gezicht trokken, doet daar niets aan af. Hoewel veel moslims niet gecharmeerd zijn van haar provocaties, valt het desalniettemin te verwachten dat het proces van emancipatie van de vrouw binnen de islam in Nederland niet te stoppen zal zijn. Mannen zullen macht inleveren. Veel krachtige, jonge en goed opgeleide moslima's, met en zonder hoofddoek, leveren daarvan dagelijks het bewijs. Een deel daarvan is Hirsi Ali, al dan niet heimelijk, dankbaar.

De aanname dat islam, moderniteit en verlichting onverenigbaar zijn is een misvatting van Hirsi Ali. Er is onvermijdelijk een Europese islam aan het ontstaan die het traditionalisme van zich afwerpt en de moderniteit omhelst. Al zou de overheid dat proces best mogen bevorderen. Zolang er overigens in Nederland plaats is voor christenen die de bijbel letterlijk nemen, kan een deel van de moslims moeilijk voor de voeten worden geworpen dat ze een traditionele geloofsbeleving koestert.

Dilemma

Het recht op vrije partnerkeuze is een groot goed in onze samenleving, gebaseerd op eigen verantwoordelijkheid en individuele vrijheid. Soms staan individuele rechten en keuzes echter op gespannen voet met collectieve belangen. Het is een empirisch gegeven dat de instroom van partners via importhuwelijken een belemmering vormt voor adequate integratie en participatie van etnische minderheden. Ervaringen in andere landen leren dat de integratie met sprongen vooruit gaat zodra de instroom van nieuwkomers stopt. Het is voor de politiek een dilemma hoe hier daadkrachtig en tegelijkertijd menselijk mee om te gaan. Daarbij wordt momenteel al te makkelijk de keuze gemaakt de individuele vrijheid te beknotten.

Transnationaal burgerschap

Autochtonen zullen moeten wennen aan het verschijnsel dat mensen vaker een dubbele

culturele en nationale loyaliteit zullen hebben. Transnationaal burgerschap zal voor velen een gegeven zijn. Het is een feit dat veel Turken tegelijkertijd trots zijn op Nederland en Turkije. Ze juichen zowel voor Galatasaray als psv. In Turkije worden ze gezien als Nederlanders en vice versa. Jonge generaties Marokkaanse Nederlanders voelen zich enerzijds nauw verbonden met het lot van de Palestijnen, maar spreken anderzijds vaak nauwelijks Arabisch meer. Voor vrome moslims van de tweede generatie is het uitstekend mogelijk een traditionele geloofsbeleving te hebben en tegelijkertijd de beginselen van de democratische rechtsstaat te onderschrijven. Hindoeïstische jongeren – wiens ouders in Suriname geboren zijn – hebben Indiase filmsterren als idool en verslinden Bollywoodfilms. Door ontwikkelingen op het gebied van communicatietechnologie en goedkoop reizen zullen individuele culturele identiteiten alleen maar in complexiteit toenemen. Ook steeds meer autochtonen zullen het transnationaal burgerschap omarmen. De eerste Nederlanders met steenkolenspaans zijn al gesignaleerd in de gemeenteraad van Spaanse overwinteringsplaatsen.

Geen recept

Er is geen kant-en-klaar recept voor het tot stand brengen van een prettige en fatsoenlijke samenleving waarin diversiteit als meerwaarde wordt ervaren en waaraan etnische en culturele minderheden naar evenredigheid deelnemen. Het toenemen van diversiteit in de samenleving is een proces dat in onze snel internationaliserende wereld nog lang door zal gaan. Het is voor Eindhoven een uitdaging te leren hoe om te gaan met deze diversiteit en er optimaal van te profiteren. Het OVAA bezit de kwaliteit aan dat leerproces een wezenlijke bijdrage te leveren.

Edwin Mermans
Adviseur Palet

Diversiteit in Eindhoven geschetst aan de hand van tien interviews

Mohamed Haddad

Spontaniteit en betrokkenheid

'Ik ben in 1964 in Marokko geboren in een klein dorpje op het platteland. Toen ik vier was, verhuisden we naar een stad aan de oceaan, ongeveer 80 kilometer van Tanger. Mijn vader is in 1966 naar Nederland gekomen. Hij was van de eerste lichte gastarbeiders. Na twee jaar heeft hij mijn twee zussen meegenomen, want die hoefden niet te leren. Maar ik bleef bij mijn oom in Marokko om te kunnen leren. Mijn vader dacht namelijk dat hij ooit weer terug zouden keren, het bekende verhaal. In 1983 ben ik hierheen gegaan, niet eens met het idee dat ik hier wilde blijven. Maar het is toch zo gelopen.

Na verschillende toelatingsexamens werd ik toegelaten op de PABO in Nijmegen. Daarna heb ik de lerarenopleiding Frans–Nederlands doorlopen. Na verschillende banen in het onderwijs, ben ik bij de Openbare Bibliotheek gaan werken met als opdracht het toegankelijk maken van de bibliotheek voor Arabische doelgroepen. Cultuur was het vertrekpunt. In het begin moest je echt zoeken naar mensen uit andere landen. Er is veel veranderd; nu is de bibliotheek een van de best bezochte cultuurplaatsen door allochtonen. Een prachtige ontwikkeling. De bibliotheek is een tempel waar culturen bij elkaar komen.

OVAA nieuwe stijl

In 1992 werd ik actief in de politiek, bij Groen-Links. Ik zat twee periodes in de gemeenteraad. Bij de gemeente Den Bosch werd ik vervolgens in mijn functie als leerplichtambtenaar betrokken bij het Actieplan Marokkaanse Jongeren. Na afsluiting van het project ging ik werken bij de provincie, waar ik nu drie jaar werk. Ik houd niet zo van projecten, met een begin en een eind. Ik houd graag zicht op een continu proces. Migranten zijn helaas nog steeds consumenten van het beleid, niet medemakers ervan. Dat vind ik een gemis. Zolang dat in stand gehouden wordt, is er geen Amerikaans model. In de positieve zin is dat: als je er woont, dan maak er iets van. Je maakt deel uit van de maatschappij. Daar wordt gedacht: je bent er voor Amerika, en Amerika is er voor jou. Ik zou graag willen dat Eindhoven een stad is als een vijver waar alle vissen in kunnen zwemmen. De ene vis zwemt graag voorop en weer een andere heeft wat hulp nodig. Maar het is heel belangrijk om iedereen in de vijver te houden.

Het OVAA houdt zich bezig met het verbeteren van integratie en participatie van allochtonen. Dat spreekt me aan. Ik ben trouwens niet vanaf het begin bij het OVAA betrokken geweest. De oprichting was een logisch gevolg

van een ontwikkeling die Eindhoven heeft doorgemaakt. Er ontstond behoefte aan een orgaan waarin alle zelforganisaties samenkamen. Dat was in de tijd dat het doelgroepenbeleid werd losgelaten en men zich richtte op een probleemgerichte aanpak. Ik vind overigens dat er te vroeg gestopt is met het doelgroepenbeleid. De gemeente is er niet uit wanneer doelgroepenbeleid en wanneer algemeen beleid te voeren. Het is nog steeds een dilemma. Het OVAA had bij aanvang een losse structuur met afvaardiging van de zelforganisaties. Nu bestaat het uit afgevaardigden die zijn gevraagd op grond van deskundigheid en betrokkenheid. We noemen dat laatste 'OVAA nieuwe stijl'. Ik ben onafhankelijk voorzitter; ik heb geen binding met een zelforganisatie. Onze rol is het adviseren van burgemeester en wethouders, gevraagd en ongevraagd. Ook via debatten proberen we thema's rond integratie actueel te houden, zoals arbeidsparticipatie en onderwijs. Het is misschien niet spectaculair, maar ontzettend belangrijk. Speerpunten voor 2005 zijn de aanpak van jeugdwerkloosheid, schooluitval en het bevorderen van maatschappelijke participatie. En onze debatten zullen vooral gericht zijn op de rol van het OVAA in het diversiteitsbeleid van de gemeente. We zijn bezig met projecten voor allochtone ouderen en de positie van vrouwen en meisjes. Vroege signalering van problemen staat daarbij centraal.

Angst krijgt een gezicht

Het OVAA moet onze opinie in de stad uitdragen. We moeten ons laten horen op zo'n moment als na de dood van Theo van Gogh. Dat hebben we ook gedaan via een open brief in het *Eindhovens Dagblad*.

Wat ik betreurt is dat spontaniteit tussen mensen meer en meer verdwijnt. Bedreigingen en angst krijgen een gezicht, tegenwoordig helaas meestal een Marokkaans gezicht. Ik merk dat ook in mijn persoonlijke leven. Ik word anders aangekeken op straat en in winkels. Er wordt nu meer kunstmatig gedacht en dingen worden verkeerd ingeschat. Alles wordt uitgelegd binnen een bepaald thema. En juist die kunstmatige benadering van het dagelijkse leven schaadt de integratie. Mensen zijn in verwar-

ring en dat is begrijpelijk. Iedereen wordt hierin gigantisch beïnvloed door de media. De media dwingen mensen in tegenovergestelde posities, alsof ik stelling zou moeten nemen tegen de daden van een criminele Marokkaan

als bijvoorbeeld Mohammed B.

Ik vraag me alleen maar af wat ik daarmee te maken heb. Mijn zoon van dertien jaar verwoordde het pas goed.

Hij vroeg me:

'Wat is er met die

Marokkanen aan de hand?' Door de buitenwereld kan hij ook worden gezien als een van de groep van Mohammed B. Maar daar heeft hij natuurlijk geen enkele binding mee. Hij is vrij en blij opgevoed, zoals zoveel allochtonen in Nederland. Die vrijheid is juist zo mooi aan dit land, die moeten we koesteren en we moeten heel goed opletten dat het niet zomaar overboord wordt gegooid. Als we de spontaniteit van met elkaar omgaan verliezen, zijn we alles kwijt.

Groepsdenken

De klap van 11 september 2001 heeft nog lang nagetrild. Ook in Nederland. Ineens kwam het besef dat er ook in Nederland veel moslims wonen. Tot die tijd was ik gewoon Mohamed. Ineens was ik Mohamed/moslim. Dat heeft me zo verbaasd. Moslim zijn kreeg ineens een negatieve bijklank, het was niet meer alleen een geloofsaanduiding. Het werd geassocieerd met geweld, met het vernietigen van de waarden van de westerse beschaving. Ook toen is het OVAA, samen met de burgemeester van Eindhoven en een Turkse imam, met een verklaring in de krant gekomen om te laten weten dat we samen de Nederlandse waarden en normen omarmen. Dat zou zó vanzelfsprekend moeten zijn dat het overbodig is te vermelden. Toch was het nodig. Dat begrijp ik wel. Als je veiligheidsgevoel wordt aangetast, word je voorzichtig. Ik hoop dat mensen goed na blijven denken en zien dat moslims bepaald niet allemaal criminelen zijn. Die twee dingen

*Investering
in onderwijs
is de beste
investering in de
maatschappij*

hebben niks met elkaar te maken. Ook binnen de Marokkaanse gemeenschap bestaat een grote diversiteit. Dat mag wat mij betreft ook meer benadrukt worden. Ik zou bijvoorbeeld gerust in de Ramadan met een krat bier over straat kunnen lopen, iets dat sommige andere Marokkanen misschien nooit zouden doen. Het is zo typisch Nederlands om te zeggen dat iemand tot een bepaalde groep behoort, maar blijkbaar geldt dat alleen voor Nederlanders. Je kunt bijvoorbeeld lid zijn van de christelijke forelvisserclub. Er heerst hier echt een clubjesidentiteit. Je kunt het zo gek niet bedenken of er bestaat een clubje voor. Nederlanders mogen dus heel divers zijn, maar alle moslims zouden dan een en dezelfde zijn. Dat kan toch niet?

Veruit de meesten die hier in Nederland zijn komen wonen, hebben dat gedaan omdat ze graag een leven op willen bouwen. Niet alleen de vrijheid en veiligheid van autochtonen is in het geding, maar ook die van allochtonen natuurlijk. Ook ik ben bang voor terrorisme en geweld. We moeten blijven denken in saamhorigheid. Als het goed gaat, zijn we samen gelukkig en als het niet goed gaat, dan moeten we samen werken om die ellende te boven te komen.

Aandacht voor de jeugd

Je moet schooluitval en jeugdwerkloosheid vroeg aanpakken. Het draait erom dat je de mensen bij de samenleving betrokken moet houden. De meeste problemen beginnen met verveling. Groepen jongeren die maar wat rondhangen, zorgen vroeg of laat voor problemen. Ze moeten zoveel mogelijk deelnemen aan de maatschappelijke infrastructuur. Als je niet meedoet aan onderwijs, sluit je jezelf buiten. Als je niet kunt werken, voel je je geen deel van het geheel. Het is ontzettend belangrijk om te participeren. Sociale uitsluiting is heel erg. Je creëert er verschillende culturen mee en dan verstaan mensen elkaar niet meer. Dat zie je in Eindhoven nu ook gebeuren. We moeten zorgen dat mensen allemaal bondgenoot worden van de stad, dat ze denken: wat kan ik vandaag betekenen voor Eindhoven? Het gevoel van verbondenheid met elkaar en met de stad kun je stimuleren door mensen aan

te spreken op wat ze kunnen. Om trots op je stad te kunnen zijn, moet je trots kunnen zijn op wat je zelf hebt bereikt in het leven. Economische deelname is daarom zo belangrijk. Arbeidsparticipatie ondersteun je met goed onderwijs. Ik kan het niet genoeg benadrukken: investeer in onderwijs. Elke investering in onderwijs haal je er in ieder geval dubbel uit, het is de beste investering in de maatschappij. Het begint allemaal met zorg voor elkaar. De politieke keuze van nu is zelfredzaamheid. Maar je moet wel kansen krijgen om voor jezelf te zorgen. Er moet eerst worden geïnvesteerd in onderwijs om mensen de mogelijkheden te bieden om voor zichzelf iets op te bouwen. Zelfredzaamheid is een eindfase.

Elkaar uitdagen

In een dynamische omgeving dagen mensen elkaar uit op cultureel, intellectueel en sportief gebied. Dan gaat een stad bruisen van energie en broeien van cultuur. En om elkaar uit te kunnen dagen, moet je zelfbewust zijn. Sommige groepen zijn nog niet sterk genoeg om uit te dagen. Het is daarom belangrijk om de positieve elementen op te sporen en daarin te investeren. Als je tevreden bent over je eigen prestaties, ga je ook weer in de samenleving investeren. Zo werkt het nou eenmaal. Je moet trots op je eigen kracht kunnen zijn. Als we ruimte geven aan alle aanwezige kwaliteiten in Eindhoven, zal de stad zich als een levendige en dynamische stad blijven ontplooiën. Burgerschap moet weer belangrijk worden. Ik zou graag zien dat mensen vanuit zichzelf deelnemen aan de samenleving en dat bevordert je door ze aan te spreken op wat ze kunnen. Als je goed kunt stoepen vegen, ga dat dan doen. Als je goed buurtfeesten kunt organiseren, ga ermee aan de slag. Iedereen kan een bijdrage leveren aan de samenleving op zijn of haar eigen manier.'

Patricia Hassell

Tijdig signaleren en samenwerken

‘Ik werd geboren op Aruba op 17 december 1955. Op mijn twintigste verhuisde ik naar Nederland. In Breda studeerde ik justitieel maatschappelijk werk aan de Sociale Academie. Zo combineerde ik mijn interesse in het recht met de fascinatie voor het gevangeniswezen. Tijdens mijn stages bleek dat ik goed paste binnen deze wereld. Ik voelde me er thuis. Ik werkte als rijksreclasseringsambtenaar in algemene dienst in de ‘Boschpoort’ in Breda en vervolgens werd ik in 1988 waarnemend directeur van de gevangenis op Aruba. Dat deed nogal wat stof opwaaien in die tijd; een zwarte vrouw als directeur. Het was een unicum om als vrouw op die plaats te werken, zeker in het Caribische gebied. Ik kreeg dan ook gestaag post voor de heer Hassell. Ik heb gelukkig altijd sterk in mijn schoenen gestaan en besteed weinig aandacht aan opmerkingen van mensen die me niet kennen. Die houding maakt mijn leven een stuk gemakkelijker. Zo kan ik me tenminste op de essentiële dingen concentreren.

In het voorjaar van 1993 werd ik plaatsvervangend directeur detentiezaken in Maastricht. Het beviel me daar zó goed, dat ik even twijfelde toen ik in oktober 1998 werd benaderd door een headhunter. Die polste of ik interesse had in de functie van directeur van het

Ritahuis, een instelling voor dak- en thuisloze vrouwen in Eindhoven. Mijn nieuwsgierigheid won het van mijn tevredenheid met mijn baan en ik ben toch op gesprek gegaan. Tijdens dat gesprek werd ik steeds enthousiaster. De instelling was toe aan vernieuwing. Daarvoor is visie en lef nodig. Dat trok me ontzettend; het gebaande pad verlaten om iets compleet nieuws te gaan doen. Ik besloot ervoor te gaan.

Pionierswerk

Ik kwam terecht in een volkomen andere wereld. Binnen het Ritahuis was men erg naar binnen gekeerd. Er was weinig samenwerking met externe partners. Ik heb me in eerste instantie gericht op het naar een hoger niveau tillen van de instelling en het met mijn collega’s van de andere opvanginstellingen vorm geven van de fusie. Het was een ontzettend leuke tijd. Ik heb vooral genoten van het interne proces. Het team van het Ritahuis was zeer bevlogen en hongerig naar verbeteringen en veranderingen. Het werd een jaar van pionieren.

Vervolgens werd ik na de fusie in 2000 locatiemanager van de vrouwenopvang van Neos, de Nieuwe Eindhovense Opvang Stichting. Deze functie kwam te vervallen bij de reorga-

nisatie in 2003. Inmiddels liep het project rond de opstart van een crisisopvang met de drie samenwerkende partners GGZE, Novadic-Kentron en Neos. Zo kwam ik terecht in mijn huidige baan als zorgmanager van Portaal (040). Binnen Portaal (040) werken de drie organisaties zeer intensief aan de opvang van cliënten die in crisis zijn, maar niet direct een klinische behandeling behoeven. Het zijn cliënten met zeer complexe problematiek. Er zijn overigens geen duidelijke verschillen waar te nemen tussen de mannen en vrouwen die hier komen. Wel is etniciteit vaak een factor in de beleving van hun problemen.

Vrouwen opereren vaak in de luwte

Ik heb soms moeite met de manier waarop de maatschappij omgaat met allochtonen. Ik maak me daar zorgen over. Je hoort zo weinig van de dingen die goed gaan. De nadruk ligt meer op de mensen die niet meedoen in de maatschappij. Ik kan me ook wel eens druk maken over die hele discussie rond inburgeren. Wat is inburgeren eigenlijk? Kan iemand daar iets zinnigs over zeggen? Ik vind de discussie daarover na de moord op Van Gogh

zo oppervlakkig. Iedereen roept maar wat en de discussie is weinig inhoudelijk te noemen. Op het gebied van vrouwen-emanipatie zijn heel goede ontwikkelingen

Ik zou graag zien dat vrouwen zich meer manifesteren

gaande. Een grote groep vrouwen is heel gericht bezig met studie en werk. Ze zijn hoog opgeleid en leveren een grote bijdrage aan de maatschappij, in alle geledingen. Maar ze opereren vaak in de luwte. Het valt niet zo op. Ik ben me door mijn functies altijd bewust geweest van verwachtingspatronen. In het gevangeniswezen was ik de eerste zwarte vrouw. Het was soms echt beladen om te werken in een echte mannenwereld. Mensen moesten er aan wennen. Op een feestje zei ik soms dat ik onderwijzeres was, gewoon om ervan af te zijn. Mensen verbaasden zich

er altijd over dat ik directeur was binnen het gevangeniswezen. Over vooroordelen gesproken. Alsof je een kenau moet zijn om dat soort werk te doen. Onzin natuurlijk. Maar het zegt iets over de verwachtingspatronen.

Ik denk dat vrouwen vaak een probleem hebben met zichzelf presenteren. Ze stellen zich te bescheiden op. Terwijl je presentatie zo belangrijk is, wil je verder komen. Ik begeleid zelf vaak vrouwen in mijn omgeving. Ik informeer ze over de werkende wereld, over hoe je je presenteert tijdens een sollicitatiegesprek en hoe belangrijk een goede voorbereiding is. Zeker naar allochtone vrouwen wordt vaak door een vergrootglas gekeken. Dan moet je zorgen dat je goed beslagen ten ijs komt. Via via komen er steeds vrouwen op me af. Dit netwerk is vanzelf ontstaan. Het is prettig om nu iets door te kunnen geven. Zelf heb ik ook altijd veel gehad aan de begeleiding door mijn eigen mentoren. Ik wil graag meer allochtone vrouwen in hogere posities zien. Op deze manier probeer ik daaraan mee te werken.

Er zijn niet alleen Einsteins nodig

Er ligt op dat gebied vanzelfsprekend ook een rol voor de politiek. Het is van belang om actief op zoek te gaan naar het potentieel onder de allochtone vrouwen. Bied 'empowerment'-trainingen aan. En betrek op die manier meisjes en vrouwen in een heel vroeg stadium bij de arbeidsmarkt. Het zou daarnaast mooi zijn als er meer begeleiding kwam voor autochtone en allochtone medewerkers op de werkvloer. Het streven moet niet alleen zijn allochtonen binnen te halen, maar ook te behouden op de arbeidsmarkt. De overheid en het bedrijfsleven moeten uitstralen daar achter te staan. Allochtonen hebben het zwaar in sommige banen. Ze worden vaak 'goedmoedig' gepest, worden daar steeds gevoeliger voor en durven dit niet kenbaar te maken. Dan lijkt het alsof ze het sneller af laten weten in het werk of ongemotiveerd zijn als ze verval len in een hoog ziekteverzuim. Als er meer aandacht hiervoor zou zijn, zou dit het werkklimaat ten goede komen en het negatieve beeld nuanceren.

Hoewel er vanzelfsprekend grote verschillen zijn tussen mensen met verschillende etnische

en culturele achtergronden en tussen mannen en vrouwen, ben ik geen voorstander van het hokjesdenken. Daar maken zowel autochtonen als allochtonen zich schuldig aan. Sommige allochtonen trekken zich terug in hun eigen kring, uit een soort behoefte aan veiligheid en duidelijkheid. Maar het is juist zo belangrijk om altijd oog te blijven houden voor het gemeenschappelijke. Het is zaak een middenweg te vinden tussen een gerichtheid op de verschillen en de overeenkomsten. We zijn zeker niet allemaal hetzelfde, maar de verschillen kunnen nooit onoverbrugbaar zijn. Daar moeten we allemaal zorgvuldig mee omgaan en vooral elkaar blijven respecteren.

Jongeren opzoeken

Eindhoven is op zich wel goed bezig op het gebied van integratie van allochtonen, maar er moet nog veel meer gebeuren. Je ziet steeds maar weer diezelfde allochtone gezichten in het circuit. Je moet ook nieuwe mensen erbij weten te betrekken. En daarvoor zal de gemeente ze actief moeten benaderen. Het is echt jammer dat het potentieel nu niet genoeg benut wordt. Ik hoop daarnaast dat de gemeente het initiatief neemt om allochtone meisjes op te zoeken en ze te begeleiden in de tocht naar de arbeidsmarkt. Ook de politiek moet zich echt bewust zijn van wat nodig is op de arbeidsmarkt in de toekomst. Nu kun je vele problemen nog voor zijn. Scholing zou de hoogste prioriteit moeten hebben. Kijk naar wat iemand kan en wat er nodig is. Het is van belang om ook de praktische vakken te benadrukken. Je hebt niet alleen maar Einsteins nodig. Naar mijn mening ontbreekt in de politiek vaak een lange termijn visie. De afgelopen tien tot vijftien jaar was het motto: alles mag, alles kan. Die tijden zijn veranderd. Dat gaat nu niet meer, dat moet duidelijk zijn. Er zal meer beleid gemaakt moeten worden dat is toegesneden op de jongeren. Sluit ook aan bij zaken waar jongeren iets mee kunnen ter voorkoming van meer 'drop-outs'. De individualisering neemt gestaag toe, wat betekent dat er vanuit de overheid aandacht zal moeten zijn voor mensen die niet mee kunnen en ondersteuning nodig hebben. Hiermee word ik dagelijks geconfronteerd in mijn werk.

Tijdig signaleren en samenwerken

Naar mijn mening zijn nutsbedrijven en woningbouwcorporaties bij uitstek geschikt om problemen tijdig te signaleren. Zij kunnen problemen aan zien komen, waardoor op tijd kan worden ingegrepen. Zij zijn de eersten die zien als het misgaat met mensen, doordat rekeningen te laat betaald worden. Door het zelf aanbieden van ondersteuning of het inschakelen van de hulpverlening kun je voorkomen dat mensen op straat terechtkomen en een beroep doen op de opvang. Het OVAA zou een spil kunnen zijn om zaken bespreekbaar te maken, trends te zien en aandacht te vestigen op ontwikkelingen, ook de positieve. Het OVAA moet zich niet beperken tot debatten, maar ook actief kranten benaderen. Van mij mogen ze de publiciteit wel wat meer zoeken en actiever de thema's oppakken die spelen. Dan zal de politiek ze nog meer als partner betrekken bij het ontwikkelen en implementeren van nieuw beleid. In mijn ideale samenleving zou ik graag zien dat vrouwen zich meer manifesteren. Dat ze excelleren en zichtbaar zijn in allerlei functies en dat de keuze voor carrière en/of gezin niet onoverkomelijk wordt. Het kan ook allebei als je dat ambieert. Ik wil graag dat vrouwen zich blijven ontwikkelen en groeien. Daarmee kunnen ze een voorbeeld zijn voor hun kinderen en vooral voor hun dochters. Ik zeg daarom altijd: laat je door niemand afhouden van het bereiken van je doelen in het leven, maar zoek mensen op die je steunen. Aanvaard de hulp die nodig is om vooruit te kunnen en help anderen op jouw beurt. Wees bewust van je kwaliteiten, ben niet te bescheiden in de doelen die je wilt realiseren. Weet wie je bent en zoek van daaruit mensen om je heen die je willen ondersteunen, allochtonen en autochtonen. Dat is volgens mij een goede manier om je dromen te verwezenlijken.'

Brede School
de Zevensprong

Harry Janssen

Geloof in Sesamstraat

‘Ik ben 1947 geboren in Sittard. Tijdens mijn studie Pedagogiek in Nijmegen volgde ik het bijvak Onderwijssociologie, dat toen nog werd gegeven door Van Kemenade, die later minister werd in het kabinet Den Uyl. Van hem heb ik geleerd na te denken over de verschillende prestaties van kinderen. Als je eenmaal in de gaten hebt dat schoolprestaties vooral samenhangen met het opleidingsniveau van de ouders en de sociaal-culturele en structurele kenmerken in het gezin, kun je er niet meer omheen.

In 1976 werd ik docent pedagogiek en onderwijskunde in Eindhoven aan de PABO (Nuts-keweekschool). Tot 1981 heb ik daar gewerkt. Ik ben daarna gaan werken bij het Onderwijsbegeleidingcentrum Eindhoven. Er bestond in de jaren tachtig in Eindhoven nog geen eenduidig beleid op het gebied van bestrijding van onderwijsachterstanden. Scholen konden wel extra middelen aanvragen voor bijvoorbeeld onderwijs voor anderstaligen. In 1985 werd onderwijsstimulering en onderwijs voor anderstaligen bijeen gevoegd in wat onderwijsvoorrang ging heten. Onderwijsachterstanden werden ingebed in een groter geheel, er ontstond een gebiedsaanpak, wat ik een heel goede ontwikkeling vind. We hebben het over welzijnswerk in de breedste zin van het woord,

zoals kinderopvang, GGD, buurthuizen, sportvoorzieningen, thuiszorg en samenwerking met onderwijs. Alle organisaties werken goed samen. De thuiszorg kan risicogezinnen vroeg aanwijzen en dat is heel belangrijk vanuit preventief oogpunt. Ik heb het beleid opgezet in de verschillende stadsdelen waar een opstapeling van problemen zich voordeed, zowel in allochtone als autochtone gezinnen. Door die samenwerking met de welzijnsorganisaties kunnen we ervoor zorgen dat de school er niet alleen voor staat en op tijd actief worden.

Opleidingsniveau van ouders

Chinese leerlingen doen het heel erg goed. In het basisonderwijs zijn de Chinese leerlingen zelfs diegenen die uitmunten in het vak rekenen. Het beleid voor etnische minderheden is echter sterk gericht geweest op de immigranten van rond de Middellandse Zee die we in de zestiger jaren hebben gevraagd om hier te komen werken.

Je ziet bij autochtone en allochtone kinderen hetzelfde patroon: kijk naar het opleidingsniveau van de ouders en meestal hebben de kinderen ongeveer hetzelfde leerniveau. Meer dan de helft van de Nederlandse bevolking is meer dan MBO-opgeleid. Dat is internationaal gezien heel hoog.

Er zijn op het gebied van integratie problemen die we niet voorzien hadden bij het maken van onderwijsbeleid in de zeventiger jaren. Ik geef een voorbeeld uit de praktijk. Een Turkse opa in Tongelre is in de zestiger jaren hierheen gekomen. Hij heeft een zoon die redelijk hoog opgeleid is, op MBO-niveau, die heel goed Nederlands spreekt. Als die met zijn

Het thema onderwijs moet blijvend geagendeerd worden

eigen zoon naar de basisschool gaat waar hij zelf op heeft gezeten, blijkt dat zijn zoon bijna geen woord Nederlands spreekt. Wat bleek nu? Zijn vader wilde per se dat hij met

een bruid uit Turkije trouwde. Zijn vrouw heeft geen inburgeringscursus gedaan, dat was toen nog niet verplicht. En daarom is het kind in het Turks opgevoed. Scholen en beleidsmakers verwachten dit bij de derde generatie niet meer, maar het gebeurt dus wel. Het valt niet mee voor een basisschool als je kinderen met een ongelijke startsituatie hebt. Als het ene kind goed Nederlands spreekt en het andere nauwelijks, dan heb je natuurlijk grote differentiatieproblemen in de klas. En aan dit voorbeeld kun je zien dat dat niet zomaar is opgelost.

Naijleffect Pim Fortuyn

Er is de laatste dertig jaar heel veel veranderd op het gebied van bestrijding onderwijsachterstanden. Sinds 1998 is er een wet, die onder regie van de gemeente wordt uitgevoerd. Helaas dreigt die wet onder dit kabinet ongedaan gemaakt te worden. Men wil etniciteit helemaal uit de weging voor scholen halen. Daarnaast wil men nu ook meer middelen beschikbaar krijgen voor het platteland. In Zeeland en Friesland blijven autochtone kinderen namelijk achter bij het gemiddelde in Nederland. En helaas wordt daarvoor geld weggehaald uit de grote steden met achterstandswijken. De tijdgeest is dat het beleid niet meer gekoppeld mag worden aan etnische minderheden. Dat zijn de naijleffecten van

Pim Fortuyn. Nergens mag nog een zweem hangen van het bevoordelen van allochtone leerlingen. Want dat zou ten koste gaan van autochtone leerlingen. Ik ben het daar helemaal niet mee eens. Ten eerste heeft de hele maatschappij voordeel bij het oplossen en voorkomen van problemen. En ten tweede is er een wezenlijk verschil tussen de zoon of dochter van een tuinder in Friesland die wat achterloopt op het landelijk gemiddelde en de kinderen in grote steden die voor zware situaties staan. En juist bij die laatste groep wordt het geld nu weggehaald. De visie ontbreekt bij de huidige politici van de regeringspartijen en dat voor 24 miljoen euro.

Ik geloof in preventie. Dat wil zeggen dat je door goede begeleiding en goed onderwijs op dit moment problemen kunt voorkomen die over vijftien jaar kunnen gaan spelen. Maar daar zijn politici helaas niet in geïnteresseerd; zij willen resultaten over twee jaar.

De invloed van sociaal milieu

Ik geloof in Sesamstraat. Dat compensatieprogramma is ontstaan in de zestiger jaren nadat in de zwarte wijken in Amerika grote rellen en opstanden waren geweest. De kinderen uit de 'ghetto's' zaten toen al ongeveer vijf uur per dag voor de televisie. Men wilde die kinderen bereiken via de televisie en zo ontstond 'Sesamy Street'. Het was een groot succes; zo kregen kinderen die opgroeiden met weinig opvoeding en begeleiding toch een educatief aanbod. Maar wat bleek na onderzoek in Nederland? Dat dat programma het beste werkt als ouders er samen met hun kinderen naar kijken en er nog over napraten of iets voorlezen.

Een peuter is zo interessant en zo slim. In de leeftijd tussen twee en vier jaar leert een mens veel, de ontwikkeling van het IQ is enorm. Hoe meer je een kind dan een uitgebreide taalcode aanbiedt, hoe beter dat is voor de taalontwikkeling. Stel je rijdt met een kind in de bus, dan kun je zeggen: 'Hou je vast en sta stil.' Of je zegt bijvoorbeeld: 'Voorzichtig zijn, Anne, anders val je misschien. En kijk eens naar buiten. Daar is een prachtig museum. Dat is een gebouw met heel veel schilderijen.' In het eerste geval spreek je alleen in de bevelvorm

en in het tweede krijgt het kind aanbod in uitlegvorm, met bijzinnen en bijvoeglijke naamwoorden. Kinderen die zo worden benaderd, leren veel sneller en beter dan de eerste groep. Als de ouders een hoog opleidingsniveau hebben, krijgen de kinderen meestal aanbod in een uitgebreide taalcode. In de eerste acht jaar van je leven heeft milieu de meeste invloed. Daar moeten we dus in investeren. Ik geloof in die invloed van de situatie thuis, het onderwijs en de peuterspeelzaal. We gaan er niet vanuit dat alles aangeboren is. En als er thuis niet genoeg wordt aangeboden, moet dat gecompenseerd worden door anderen. Die taak hebben we in de samenleving.

Taal en leefstijl

Ik denk dat wij in Eindhoven een goede aanpak hebben weten te vinden voor de scholen die de meeste allochtone kinderen hebben. De scholen en instellingen maken een plan. Nederlands taalonderwijs staat daarbij centraal. Voor- en vroegschoolse educatie is ook een constant aandachtspunt in Eindhoven. En ten slotte zijn er dan de programma's voor sociaal-emotionele competentie; programma's over leefstijl waarin zelfkennis en kennis van de ander centraal staan. Waarin we erop proberen toe te zien dat kinderen vertrouwen krijgen en geen negatieve faalangst ontwikkelen. Dit gevarieerde aanbod wordt aan alle kinderen aangeboden. Dat ligt vast in het landelijke beleidskader voor het bestrijden van onderwijsachterstanden.

Als ik kijk naar de ontwikkelingen op dit moment, dan vind ik het zorgwekkend dat er sprake is van een 'White Flight'; ouders willen liever niet dat hun kind naar een zogenaamde zwarte school gaat. Dat is alleen op vooroordelen gebaseerd, want het niveau van die scholen is gemiddeld niet lager dan van witte scholen. Het rijksbeleid dat wil voorkomen dat er meer islamitische scholen komen, is ook al op angst gebaseerd. Ik vind het triest om mee te maken dat moslims zich nu lijken te moeten verdedigen tegen gedrag van een klein groepje terroristen en criminelen.

Ook de intolerantie ten opzichte van meertaligheid stoort me. Als autochtonen meertalig zijn, is dat positief. Onderwijs in zowel Neder-

lands als in het Engels wordt toegejuicht. Maar als Turken en Marokkanen tweetalig onderwijs willen, mag dat niet. Alsof de ene taal meer waard is dan de andere. Ik denk dat we, als Turkije in de EU komt, juist mensen nodig zullen hebben die het Turks goed beheersen.

Bourgondische aanpak van problemen

Eindhoven is een typische stad in het zuiden. De maatschappelijke problemen zijn hier 'Bourgondisch ingepakt'. Ze zijn hier niet zo scherp. Dat heeft te maken met hoe de stad eruit ziet. Het is hier allemaal nog redelijk weids en groen. Niet zo zichtbaar en het is minder hard dan in een stad als Rotterdam. Daarom is er de neiging de politieke agenda minder scherp te formuleren dan in de andere grote steden. Dit college volgt helaas het landelijke beleid van bezuinigen op onderwijs, terwijl gezegd was dat dat niet zou gebeuren. Als je me vraagt naar de rol van het OVAA, dan zou ik zeggen dat ze veel krachtiger stelling moeten nemen tegen dit soort ontwikkelingen. Wat ik het meest belangrijk vind, is dat ze het thema onderwijs blijvend agenderen. Maak het de schoolbesturen maar eens lastig. Het OVAA vertrouwt er nu teveel op dat wij het wel goed doen. Zij moeten een luis in de pels zijn, een katalysator.

Mijn ideaal is een samenleving waarin niemand aan de kant wordt geschoven, met een zo laag mogelijke uitval in het onderwijs en op de arbeidsmarkt. We hebben voor onze hoogontwikkelde en technologische samenleving nou eenmaal geschoolde mensen nodig. Als je buiten het onderwijs valt, val je later ook sneller buiten de maatschappij. Dat is voor het individu niet goed, maar ook niet voor het geheel, want je wilt niet dat er een te groot beroep op de sociale voorzieningen wordt gedaan. Met onderwijs willen we de cultuur en kennis die we relevant vinden overdragen. Scholen zijn een onderdeel van de samenleving en ze leveren er een bijdrage aan. Ze moeten daarom een afspiegeling zijn van de samenleving. Er is altijd een onderscheid geweest tussen rijke en arme scholen. Het heeft nu alleen een kleur gekregen.'

Muammer Kocer

Integratie is een wederzijds proces

‘Op welke datum ik precies geboren ben, weet ik niet. Mijn moeder heeft me wel verteld dat het in de herfst van 1959 was. Ik ben in Oost-Turkije in Posof opgegroeid, waar ik mijn opleidingen heb doorlopen. Helaas kon ik niet verder gaan studeren, omdat er te weinig plaatsen op de universiteit waren. In 1979 ben ik naar Nederland gekomen toen ik trouwde. Ik heb verschillende banen gehad en wilde ondertussen graag zo goed mogelijk Nederlands leren. Helaas zei mijn eerste baas: ‘Ik heb geen mensen nodig die praten, maar mensen die werken.’ Het was een heel ander klimaat dan nu.

Ik was toen al actief in een vrijwilligersorganisatie in Eindhoven en daardoor had ik veel contact met het Nederlandse welzijnswerk. Die wereld trok me wel aan. Ik ben aan de Sociale Academie gaan studeren in de richting Etnische en Culturele Bevolkingsgroeperingen. Ik heb in verschillende grote steden als opbouwwerker gewerkt en in 1990 kreeg ik een functie bij het maatschappelijk werk in Eindhoven. Nu heet het Loket W, dat als hoofdtak heeft om burgers in staat te stellen verantwoordelijkheid te dragen voor hun leven. We bieden voorzieningen voor cursussen en ontmoetingen. Ook zorgen we zoveel mogelijk voor mensen die het moeilijk heb-

ben. En daarnaast signaleren en analyseren we sociale problemen en denken we mee over verbeteringen.

Bijdragen aan de maatschappij

Naaft het reguliere werk ben ik altijd actief geweest in eigen organisaties, zoals nu ook als bestuurslid bij Po-Der. We hebben een goed georganiseerd bestuur en werken van daaruit heel goed samen met de gemeente en andere organisaties. We zijn er trots op dat de vereniging helemaal vanuit vrijwilligers tot stand is gekomen. Onze voorzitter heeft een verleden bij Stichting Buitenlanders en Palet en ook de andere leden hebben bij verschillende organisaties gewerkt. De betrokkenheid is groot. Er is veel veranderd sinds de jaren zestig waarin veel Turkse gastarbeiders naar Nederland kwamen. Je staat heel anders in een samenleving als je denkt dat je weer terug naar Turkije gaat. Nu weten we dat we blijvend deel uitmaken van de Nederlandse samenleving. Po-Der is een sociaal-culturele vereniging. De doelstelling is om de participatie en integratie van onze achterban in de Eindhovense samenleving te verbeteren. We willen ook graag een bijdrage leveren aan de maatschappij. We geven informatie en advies over bijvoorbeeld wetgeving, arbeid, schoolkeuzes en

uitkeringen. Naast de begeleiding die we zelf geven, verwijzen we ook naar Nederlandse hulpverleners. We geven niet alleen zelf trainingen, maar maken ook gebruik van externe adviseurs. We willen graag dat onze achterban gaat deelnemen in bestuurlijke functies. Naast het geven van advies, organiseren we een Seyran, een feest dat in Oost-Turkije wordt gevierd. Daar wordt jaarlijks een groot feest van drie dagen gehouden in de bergen, om bij te komen van een periode van harde arbeid en om weer energie op te doen voor de volgende werkperiode. Het afgelopen jaar hebben we in het park van Philips ook een groot feest georganiseerd. Het was een geweldig feest in de buitenlucht dat volledig door vrijwilligers werd gedragen. Er waren zo'n 6000 mensen, ongeveer 75% daarvan waren Eindhovenaren. We hadden ook bezoekers uit België, Frankrijk en Duitsland. Dit jaar gaan we dat weer organiseren. Het is een goede manier om integratie te bevorderen, je legt nadruk op de overeenkomsten en het gevoel van samenzijn.

Integratie en identiteit

Integratie is geven en nemen. Het draait om wederzijdse acceptatie, het is nooit een eenzijdig proces. Nederland is echt het vaderland voor de tweede en derde generatie Turken, voor hen zal integratie en participatie gemakkelijker verlopen. Maar ook voor mij is integratie geen probleem. Ik voel me Turk, maar ik ben ook Nederlander. Ik weet wie ik ben. Je moet je eigen identiteit kennen om echt open te staan voor een andere cultuur. Je hebt die bagage nodig; de kennis van je eigen waarden en normen. Je hoeft ook niet bang te zijn dat je dat verliest. Ik denk dan ook niet dat integratie en het behouden van je eigen identiteit elkaar in de weg zitten, eerder dat ze elkaar versterken.

Je hebt rechten en plichten en daar leef ik ook naar. Daarom past Po-Der goed bij me. We organiseren niet alleen projecten rond onze eigen cultuur, maar net zo goed activiteiten om de Nederlandse cultuur beter te leren kennen. We hebben interesse in elkaar en delen ervaringen. Zo eten we ook samen tijdens de Ramadan. Niet alleen met Turkse mannen

en vrouwen, maar ook met geïnteresseerde Nederlanders. Daarnaast zijn we actief in de fakkeltocht in Eindhoven en vele andere projecten voor vrede en tegen racisme. Ik vind het goed dat het OVAA de gemeente Eindhoven adviseert over integratie en emancipatie. Ik kan me vinden in de thema's die ze steeds weer onder de aandacht brengen. Wel betreur ik het wel eens dat ze niet meer macht hebben, want hun gedachtegoed en manier van werken spreken me aan.

Niet tijdelijk hier

We hebben net als het OVAA het thema van vrouwenemancipatie hoog op de agenda staan. Dat is hard nodig, want niet iedereen is even goed geïntegreerd. Daarom geven we ook taalcursussen. Daar begint integratie altijd mee. Die cursussen worden helemaal georganiseerd en in stand gehouden door Nederlandse en Turkse vrijwilligers. Je kunt nooit alleen kijken naar wat je nodig hebt. Het is geven en nemen. Daar werkt Po-Der aan mee. Het scheelt ook dat we echt wel beseffen dat we niet tijdelijk hier in Nederland zijn. Wij willen graag dat

*Economische
gelijkheid is
belangrijk als
we een mooiere
wereld willen
achterlaten voor
onze kinderen*

onze kinderen deelnemen aan de samenleving. En daar hoort ook vrijwilligerswerk bij. Zorgen voor de maatschappij en voor elkaar. En natuurlijk stimuleren we onze kinderen om verder uit te groeien in de economische en soci-

ale sector. Ze hebben mogelijkheden genoeg. Daarover geven Po-Der, ouders en scholen gezamenlijk advies. We werken bij schooladvisering ook heel goed samen met de gemeente Eindhoven, want hierin hebben we natuurlijk ook een gezamenlijk doel. Gelukkig zijn onze contacten met de politieke partijen ook goed. Vooral met GroenLinks, PvdA, CDA en SP. Er is genoeg interesse in bevordering van integratie, maar zoals overal is de financiering een probleem. Dat merk je op dit moment ook.

Sociale ontwikkelingen lopen meestal gelijk met economische ontwikkelingen. Hoe meer kansen mensen krijgen, hoe meer zij kunnen deelnemen aan het maatschappelijk proces en ook iets bij willen dragen. Helaas is gelijkheid op de werkvloer nog lang niet bereikt. Er is nog een achterstand onder allochtonen op het gebied van arbeidsparticipatie. Alleen aan een beleid schrijven heb je weinig, je moet mensen echt begeleiden naar een baan. Politiek en gemeentes moeten hun beloften op dat vlak waarmaken.

Zorgvuldig formuleren

De ontwikkelingen op dit moment houden me bezig. Het is allemaal op scherp gezet na de dood van Theo van Gogh. Ineens ligt alle nadruk op verschillen tussen mensen. Terwijl we zover zijn gekomen met het groeiende gevoel van verbondenheid. We zijn echt op de goede weg op het gebied van emancipatie en integratie. De tegenstellingen zijn volgens mij maar tijdelijk. Iedereen heeft er last van, allochtonen net zoveel als autochtonen.

Volgens mij moeten we daarom ook samen aan de slag om de situatie te verbeteren. Maatschappelijke organisaties, vrijwilligers en politici moeten samenwerken om dit op te lossen. Vrijwilligers kunnen dat doen door hun eigen achterban te informeren en te bespreken wat er gaande is. Maatschappelijke organisaties door stelling te nemen tegen het denken in tegenpolen en politici kunnen beginnen met voorzichtiger te zijn in hun uitspraken. Het is erg belangrijk om goed te letten op wat je zegt en je niet laten verleiden tot radicale uitspraken. Zorgvuldigheid is geboden. Dat geldt ook voor de media. Zij richten zich altijd voornamelijk op negatieve zaken. Dat trekt meer aandacht. Het heeft zo weinig zin om een persoon neer te zetten als voorbeeld van een hele bevolkingsgroep. Ik moet zeggen dat het *Eindhovens Dagblad* pas geleden een heel goed en genuanceerd verhaal heeft gepubliceerd. Daar waren we heel blij mee. We moeten betrokken blijven bij elkaar. Met negativiteit bereik je niks. Je moet kijken wat je kunt leren van elke situatie. En de les op dit moment is: zorgvuldig formuleren en zeker niet veroordelen. Rustig alle kanten bekijken voor je een oordeel velt.

Ruimte geven

Ik heb moeite met de zogenaamde vrijheid van meningsuiting als die uitmondt in het wilkeurig beledigen van mensen en groepen. In een democratie is respect heel belangrijk. Je bent gelijk aan elkaar, dus waar je eigen rechten beginnen, beginnen ook die van een ander. Ik ben geen voorstander van tolerantie als dat alle opmerkingen en gedragingen toestaat. Je kunt niet zomaar alles van iedereen zeggen. Daarmee neem je mensen niet serieus. Maar je moet ze ook niet links laten liggen. Er is een respectvolle middenweg mogelijk. Vroeger werden allochtonen voornamelijk genegeerd en nu moeten ze ineens van alles. Op scholen kregen vroeger achterstandsleeringen bijvoorbeeld weinig aandacht. Nu is dat gelukkig veranderd. Maar tegelijkertijd is er wel erg veel bemoeienis gekomen. Met dwang bereik je niks. Je kunt beter ruimte aan mensen geven om ze te laten groeien. Dat is echte zorg. En zorg is altijd wederzijds. Het leven is geven en nemen. Lever een bijdrage aan de samenleving en vraag om hulp als je het nodig hebt.

Nederland schuift nu meer en meer op richting het Amerikaanse systeem; een hardere en individuele wereld. Dat gaat ten koste van solidariteit. Ik ben een optimist en ik denk dat de macht van Amerika ook weer afneemt. In mijn ideale samenleving verdwijnt geweld en doen we alle wapens weg. Ik begrijp dat dat niet kan, maar het zou mooi zijn als we weer gaan genieten van elkaar. Solidariteit en gelijkheid nastreven. Wij proberen dat te bereiken in Eindhoven. Dat moeten we samen doen. Je bent nou eenmaal altijd verbonden met je omgeving. Wel is mijn blik meer internationaal dan lokaal. Het welzijn in Nederland staat namelijk niet los van de ontwikkelingen in de wereld. We moeten eraan werken om armoede in de wereld zover mogelijk uit te bannen. Economische gelijkheid is belangrijk als we een mooiere wereld willen achterlaten voor onze kinderen. Er is een goede balans nodig, in de wereld en in ieders leven. Want we zijn allemaal op zoek naar evenwicht.'

Zuzanna Skalska is trendwatcher bij VanBerloStudio's in Eindhoven. Ze is bezig met de, soms multiculturele, identiteit van producten en merken. In Eindhoven ziet ze een dynamische multiculturele stad met een industriële en creatieve geschiedenis.

Zuzanna Skalska

Bij het water komen

33

'In 1971 ben ik in Warschau in Polen geboren. Daar woonde ik tot mijn twintigste. Ik kwam naar Nederland om te studeren aan de Academie voor Industriële Vormgeving. Toen ik hier kwam, sprak ik nog geen woord Nederlands. Ik kreeg in de pauze tussen de lessen vaak even gauw uitleg in het Engels. Het was een tijd van hard werken, op school en daarbuiten. Na mijn afstuderen in 1998 heb ik gesolliciteerd bij Philips Design. Ik kon daar meteen aan de slag bij de afdeling Strategic Design als 'sensorial trend analyst'. Ik richtte me op alle zintuiglijke waarnemingen die komen kijken bij een product. Het was een flinke uitdaging met een markt die zich richtte op drie continenten. Het verbreedde mijn blik op cultuur nog verder.

Na drie jaar ben ik gaan werken voor de VanBerloStudio's op de afdeling Design Management en Trends. Als trendwatcher ben je steeds bezig met kijken naar de maatschappij. Wat speelt in de politiek, de technologie en de cultuur? Je let eigenlijk op alle verschillende facetten van de samenleving. En je denkt na over de mogelijke gevolgen van de ontwikkelingen. Ik lees veel rapporten en boeken met prognoses die gaan over vijf jaar en verder. Het Copenhagen Institute for Futures Studies is een van mijn bronnen. Zij onderzoeken

constant wat er gaande is en presenteren daarbij cijfers van de huidige ontwikkelingen. Zo probeer ik onze klanten advies te geven over een strategie. Ik houd me verder niet bezig met hoe ze het in de markt zetten, ik schrijf bijvoorbeeld geen slogans. Ik neem een merk als een persoon. Wie ben je als merk? Ben je internationaal of lokaal gericht, ben je multicultureel of niet? Dat soort vragen stel ik om erachter te komen wat past bij de strategie van een bedrijf. We werken steeds in teams. Door die constante voeding door anderen en de zelfstandigheid van de functie blijft mijn werk zo interessant.

De Toren van Babel

Mijn persoonlijke ervaringen met buitenlanders komen vooral uit mijn tijd bij Philips Design. Het was daar echt de toren van Babel omdat tachtig procent buitenlander was. Engels was de voertaal, maar dan wel met heel veel verschillende accenten. En er was daarnaast nog iets dat we 'Philips English' noemden, een soort taaltje waarin woorden van verschillende herkomst voorkwamen. Zinnen als 'Who wants a broodje kaas?' waren heel normaal. Ik denk dat mijn ervaringen met allochtonen daarom niet standaard zijn. Iedereen was hoog opgeleid, het waren allemaal

creatieve mensen en er heerste een geweldige, bruisende sfeer. Verder heb ik vooral autochtone Nederlanders als vrienden, hoewel ik natuurlijk ook contact houd met mijn familie en vrienden in Polen.

Eindhoven: erfgoed en water

Ik vind Eindhoven een prettige stad om in te wonen en ik zie zowel positieve als negatieve aspecten. Beginnend met het negatieve: Eindhoven heeft geen zichtbare en coherente geschiedenis. Het heeft geen oude binnenstad. Het zijn een paar bij elkaar gepropte kleine dorpjes en dat zie je. Als je naar de leeftijd van de gebouwen kijkt, is het heel jammer dat de meeste architectuur van de foeilelijke jaren vijftig is. Na de oorlog is alles zo snel mogelijk opgetrokken in een lelijke stijl. Dat is begrijpelijk, maar het bepaalt het beeld van de stad in negatieve zin. Ik zie het daarnaast als een gemiste kans dat Eindhoven weinig aandacht besteedt aan beeldhouwkunst. Dat beeld dat op de markt staat bijvoorbeeld. Ik heb aan heel veel mensen gevraagd of ze weten wie dat is. Niemand weet het. Je moet echt op zoek gaan naar informatie. En waarom krijgen die bushalte van Rietveld en het Evoluon niet de aandacht die ze verdienen? De relatie mens en geschiedenis mis ik in gebouwen, maar zeker zo erg in de beeldhouwkunst. Gelukkig staat daar veel tegenover. Eindhoven is een heel gemakkelijke stad met een grote bereikbaarheid, zeker met de fiets. En ik geniet ook zo van de mooie natuur in de stad. Vooral rondom de Dommel vind je prachtige plekjes. Water geeft een stad allure. Wel is het jammer dat het water niet toegankelijk is voor het publiek. Je kunt bijna nergens tot het water komen. Het is meestal afgeschermd, zelfs bij het enkele jaren geleden gebouwde Van Abbe-museum.

Europese identiteit

Eindhoven is een dynamische stad, waarin zichtbaar veel culturen samenleven. Ik zie multiculturaliteit in de stad vooral terug in winkels waar veel jongeren een bijbaantje hebben. Wat me dan opvalt, is dat zij vaak onderling Arabisch spreken. Vooral Turken, Marokkanen en Surinamers willen volgens mij graag

worden gezien als buitenlanders. Andere allochtonen hebben dat naar mijn mening minder. Dat hangt waarschijnlijk samen met de afkomst. Immigranten uit Europa met dezelfde culturele wortels begrijpen de Europese identiteit sneller en door die herkenning is respect voor deze cultuur vanzelfsprekender. De meeste Europeanen zijn kosmopolieten die altijd al veel gereisd hebben.

Buitenlanders die zich ontheemd en niet gekend voelen, willen samen zijn om zich

sterker te voelen. Die gaan bij elkaar klitten. En dat geeft dan weer problemen. Ze zijn vaak arm en laag opgeleid. Ze komen uit de onderste laag van de maatschappij en hebben voor hun komst naar

Laat zien dat in Eindhoven het oude en nieuwe geïntegreerd worden

hier weinig gezien van de wereld. Als je uit een klein dorpje komt waar weinig interesse is voor andere culturen, kan het heel moeilijk zijn om in Nederland te aarden. Zeker als je het dan ook nog eens economisch moeilijk hebt. De problemen zitten altijd in die onderste economische laag. Het is ook echt niet zo dat ze allemaal bij elkaar willen wonen. Vaak kunnen ze niet kiezen waar ze wonen. Het hele beleid rond huisvesting is het grootste probleem van elke stad. In dorpen zijn vaak minder problemen met buitenlanders. Juist omdat daar minder getto's zijn, verloopt de integratie sneller. Dan heb je veel minder irritaties. Mensen zouden zoveel mogelijk moeten kunnen kiezen waar ze gaan wonen.

Het tijdspad van een godsdienst

We moeten ook rekening houden met de verschillen in religieuze beleving. Wij zijn zo ver ontkerkelijkt, dat vooral de laag opgeleide en arme allochtonen uit Turkije en Marokko daar soms moeite mee hebben. Ik denk dat er zoiets is als een gemiddeld tijdspad van een monotheïstisch geloof als het christendom of de islam. De islam is nu op dat pad ongeveer even ver als de christelijke kerk in de Middeleeuwen

was, met haar kruistochten en heilige oorlogen. Maar de omstandigheden zijn natuurlijk volkomen anders. De kruisvaarders stuitten op armere, laag opgeleide, minder sterke mensen die veel gemakkelijker waren te 'overtuigen' dan de westerse wereld nu. Ook zorgen internet en de media voor compleet andere situaties. De westerse wereld is inhoudelijk niet geïnteresseerd in de islam. En dat leidt ertoe dat dat kleine groepje moslims dat wil overtuigen, activiteiten ontplooit die een grote impact moeten hebben. En dat zie je terug in onze recente geschiedenis. De echo van 11 september 2001 is enorm. Alle rapporten over de toekomst konden de prullenbak in. Alles veranderde voor iedereen. Overheden, burgers, het bedrijfsleven; ieders visie en strategie is er door veranderd.

Ik merk dat Eindhoven echt bezig is met de relatie tussen stadsontwikkeling en multiculturaliteit in de stad. Het uitvoeren van een goed en duurzaam beleid kost natuurlijk geld en dat is er niet altijd. Als de stad mij zou vragen om aanbevelingen te doen, zou ik zeggen dat ze zich moet richten op het verder uitbouwen van de bereikbaarheid van de stad via fietspaden en een beter busnet. Wat ik ook heel belangrijk vind is het water bereikbaar maken voor mensen, dat zorgt voor verbondenheid met de omgeving en met elkaar. De gemeente moet mensen betrekken bij de ontwikkelingen in de stad.

Ik vind zelf dat onze stad uitblinkt in creativiteit en design. Dat moet je uitbuiten. Laat zien dat je daarin excelleert. We hebben hier de week van het ontwerp, Philips en op ontwerpen gerichte opleidingen. Daar moet je groots mee uitpakken. En de hele stad erbij betrekken. Kijk naar Milaan, of dichterbij naar Kortrijk. Wij kunnen daar gemakkelijk mee concurreren. De stad zou zich daarop toe moeten leggen.

De luxe van een wandeling in het park

Mijn toekomstideaal is het ontstaan van een andere kijk op de mens. Ik hoop dat mensen niet meer op afkomst of op accent worden beoordeeld, maar dat we echt gaan kijken naar elke mens. Wie ben je? Wat is je ambitie? Waar sta je voor? Mensen moeten de plek vinden

waar ze thuishoren en zich kunnen ontplooiën en ontwikkelen. Je moet trots op jezelf kunnen zijn. Dat kan als je de kansen die je krijgt ten volle benut.

Luister naar mensen en neem tijd voor communicatie. Door de technologie gaat communicatie tegenwoordig zo snel. En dat staat echt contact in de weg. Als je zomaar bij iemand langsgaat, krijg je vaak de verbaasde vraag: 'Waarom heb je niet eerst gebeld?' Ik mis de spontaniteit. Een ideale maatschappij is voor mij gelegen in teruggaan naar de basis van echt contact. Ik denk dat dat terug gaat komen. Voor de jongste generatie is technologie zo vanzelfsprekend dat het onzichtbaar mag zijn. Het mag verdwijnen in de vezels van het stof, de muren, de hele omgeving. Zij zullen die trots op de technologie niet meer kennen, zoals onze generatie het nog wil laten zien en ermee wil showen. Maar ook zij zullen op zoek gaan naar luxe, alleen zal dat in andere dingen gelegen zijn. Ik vraag me af wat dat zal zijn. Zijn het dingen als wandelen in het park, met zijn zessen in een coupé reizen met de trein, uren kletsen? Een herwaardering van rust? Dat hoop ik meer en meer te gaan zien. Het OVAA mag van mij de gemeente adviseren de stad minder provinciaal te maken, in de negatieve betekenis van het woord. Eindhoven kan gerust laten zien waar het in uitblinkt. Laat het groots zijn. Niet alleen maar die plek onder de grote rivieren zonder bijzondere kwaliteiten. Benadruk de industriële geschiedenis. Laat zien dat Eindhoven een stad van vernieuwing was en is, waar het oude en nieuwe in geïntegreerd worden. Benadruk de klasse en eigenheid en laat de bewoners trots op hun stad kunnen zijn. De Witte Dame is daar een prachtig voorbeeld van, ik hoop er in de toekomst meer te zien.'

Jacinto Zimmerman werkt in een radiofarmaceutisch laboratorium. Daarnaast is hij actief als voorzitter van het amateurtheatergezelschap Moj Svet/Nos Mundu (mijn wereld/onze wereld). Op deze manier wil hij mee bouwen aan een harmonieuze stad.

Jacinto Zimmerman

De kracht van vrijwilligers

‘Ik ben geboren in 1962 in Willemstad op Curaçao. Toen ik negentien was, kreeg ik een beurs om in Nederland te gaan studeren. Ik heb de laboratoriumschool gedaan en na mijn afstuderen in 1987 ben ik via een uitzendbureau bij Philips gaan werken. Ze boden me een contract aan, maar ik wilde nog even verder kijken en zo kwam ik op mijn huidige werkplek terecht, het radiofarmaceutische laboratorium van GE-Health Care aan de Technische Universiteit in Eindhoven.

Binnen de Antilliaanse en Arubaanse vereniging Caribantil heb ik veel geleerd over hoe je een vereniging in stand houdt. Dat was ongeveer dertien jaar geleden. Ik wilde met die kennis graag iets doen met mijn grootste interesse, namelijk Antilliaanse en Arubaanse kunst promoten in de Eindhovense samenleving. Ik ben verbonden aan de stichting Pro Arte Kultural, die nu ongeveer vijf jaar bestaat. We maken drie of vier keer per jaar een productie, waaraan ook de gemeente meewerkt. Gelukkig hebben ze oren naar onze doelstellingen en met hulp van de stad hebben onze producties in de Stadsschouwburg en het Muziekcentrum gestaan. We willen ervoor zorgen dat de Antilliaanse en Arubaanse kunst en cultuur wordt opgenomen in de westerse cultuur.

Het hart van de wereld

Voor mij vormen de Antillen en Aruba ‘het hart van de wereld’. Daar leven zoveel culturen en religies naast elkaar. Dat willen we ook in Nederland bereiken. En cultuur en kunst bieden aanknopingspunten hiervoor. Door mijn passie voor multicultureel theater ben ik terecht gekomen bij ‘Moj Svet/Nos Mundu’ (mijn wereld/onze wereld). Ik ben voorzitter van dit amateurtheatergezelschap dat nu ongeveer twee jaar bestaat. We bundelen onze krachten met mensen uit verschillende landen: Surinamers, Marokkanen, Nederlanders, Fransen, Joegoslaven, Turken en Antillianen. De voertaal is Nederlands, maar we verwerken ook altijd veel muziek en dans in de stukken. Het stuk moet goed zijn en de presentatie toegankelijk. We willen niet alleen leuk bezig zijn, maar ook een additionele waarde aan de stad bieden. We krijgen steun van de stad, omdat we passen binnen het integratie- en cultuurbeleid en het blijft voor ons een uitdaging om met ambtenaren te communiceren, zodat ze begrijpen waar we mee bezig zijn. Via het beoefenen van multicultureel toneel bouwen we aan een harmonieuze stad. Je verwerkt de identiteit van de groep in een productie, die centraal staat voor de multiculturele samenleving in de stad.

Non-verbale communicatie

Op de arbeidsmarkt speelt discipline een grote rol. Voor toneel geldt hetzelfde. Het is een kwestie van wederzijds respect om secuur en betrouwbaar te werken. Ik maak graag gebruik van de geboden ruimte om te participeren en een bijdrage te leveren aan de samenleving. Ik denk dat alle allochtonen zich moeten realiseren dat je je werk gewoon goed moet doen en dat voor iedereen dezelfde discipline geldt. Het is natuurlijk geven en nemen, maar je moet ervoor zorgen dat je genoeg geeft, dan

In vrijwilligers ligt de kracht van de maatschappij

weet je zeker dat het niet aan jou ligt. Helaas is er veel ruis tussen westerse en niet-westerse mensen. Taal is ook vaak non-verbaal en daar

reageren mensen onbewust op. Maar niet elk gebaar betekent in elke cultuur hetzelfde. Soms is er een vertaler nodig voor het lezen van lichaamstaal. Als iemand bijvoorbeeld door autochtonen als initiatiefloos wordt gezien, kan het ook zijn dat die persoon vanuit zijn cultuur uitgenodigd moet worden iets te doen. Mensen aan beide kanten trekken snel conclusies en geven de moed op bij communicatiestoornissen. Volgens mij geldt voor iedereen dat je meer geneigd bent om mee te doen aan de samenleving als je respectvol benaderd wordt.

Ik ben aan de zijkant begonnen toen ik Eindhoven wilde verkennen. Ik begon bij het amateurtheater met het maken van affiches en decorbouw. Ik wist dat ik meer in me had, maar dat zei ik niet. Ik heb de kat uit de boom gekeken. Daardoor heb ik wel goed gezien wat er speelde. Die analytische aard train ik natuurlijk ook dagelijks in mijn werk door vragen te stellen over waarom en hoe iets functioneert. Ik heb meer begrip voor communicatieproblemen dan twintig jaar geleden. Ik wil voor de allochtone groep graag als kartrekker functioneren, omdat ik beide kanten begrijp. Een voorbeeld vanuit het theater is een Afrikaans stuk dat we gingen produceren. We vroegen een Nederlandse regisseur met een

goede reputatie of hij interesse had. Ondanks zijn gebrek aan ervaring met allochtonen, wilde hij het graag doen. Maar dat ging niet zonder slag of stoot. Bepaalde handelingen uit het tekstboek bleek iedereen anders te interpreteren. Mensen werden ontevreden en dat uitte zich in gefluister en onderlinge blikken. Dat is geen constructieve manier van kritiek uiten. Ik ben daar toen als voorzitter tussen gekomen. We zijn om de tafel gaan zitten en hebben besloten werkgroepen te maken voor verschillende aspecten uit het stuk. Vooral het ontwerpen van de kleding en rituele zaken zoals dansen kwamen daarvoor in aanmerking. Ineens stond iedereen achter het stuk en werd er samengewerkt en gepraat. Het was een geweldige productie die we met trots in de Stadsschouwburg hebben gepresenteerd. Dat is verbroedering, naar elkaar luisteren en van ieders kracht gebruik maken.

Ben trots op je klompen

Cultuur wordt op de Antillen en Aruba met de paplepel ingegoten. Als kind besef je daar al dat je uit een kleurrijke gemeenschap komt. Je ziet aan de architectuur en bouwkunst dat er een koloniaal verleden is geweest. Je weet van de geschiedenis van slavernij waarin mensen werd geleerd elkaar te minachten. En dan is er ook nog eens veel rassenvermenging geweest. Al met al leef je op de Antillen in een rijke traditie met hoogte- en dieptepunten. Je bent je bewust van de traditie en cultuur. Taal speelt daar ook een rol in. Je spreekt Nederlands op school, thuis Papiamentu en je hoort Spaans of Engels op televisie. Die meertaligheid biedt kansen. Ik ben opgegroeid met het idee dat het belangrijk is om te weten wie je bent, wie je voorouders en familie zijn. Niet alleen om inteelt te voorkomen, maar ook vanuit een groot respect voor tradities. Die worden in stand gehouden via festiviteiten, zoals een bruiloft, doop, communie of begrafenis. In mijn gezin stonden mensen voor elkaar klaar. Mijn ouders waren actief in de samenleving en zagen naastenliefde als een groot goed. Ik probeer naar hun voorbeeld te leven. In Nederland zijn de familiebanden heel anders. Het eigen gezin staat veel hoger in het vaandel dan de secundaire familieleden,

vooral in de grote steden. Dat zie je terug in de Nederlandse kunst. Nederland heeft veel abstracte kunst. Daarin zie je wat voor cultuur Nederland heeft. Antilliaanse en Arubaanse kunst is kleurig en beeldend. Er spreekt een culturele trots uit met tekeningen van natuur en architectuur. Ook zie je nog veel Afrikaanse verbeeldingen in de kunst. De werken zijn warm en kleurrijk. Een slaaf had het zwaar, maar hij was trots op het zoeken naar manieren om een dag beter te maken, bijvoorbeeld door middel van het maken van muziek. Alles werd gebruikt om instrumenten te maken. Door de onderdrukking met zwijgplicht is mimiek ook heel belangrijk geworden. Mensen letten op elkaars gezicht, houding en gebaren. Dat geldt ook in de muziek. De klankkleur van iemands zangstem is belangrijk om goed over gevoel te kunnen communiceren. In de Antillen en op Aruba nemen mensen de tijd voor elkaar. En dat zie je in de beeldende kunst terug.

Nederlandse kunst is mysterieus. Volgens mij hangt dat samen met de vier jaargetijden. Je moet je steeds aanpassen aan een seizoen. Abstracte kunst geeft die snelheid van het leven weer. Het lijkt wel of er geldt: hoe abstracter hoe beter. Wat ik mis is trots op de Nederlandse cultuur. Men draagt de traditie niet met opgeheven hoofd. Ik zou zeggen: ben trots op je klompen, verschuil je niet achter vaagheid.

Hoe overleven we deze tijd?

De ontwikkelingen van de laatste tijd zijn niet zo positief, mensen doen tegenwoordig te snel uitspraken, zonder zich bewust te zijn van het effect op de samenleving. De allochtoon wordt ineens als boosdoener gezien. Dat kan ongerichte angst vergroten en daar heeft niemand iets aan. Ik vraag me af hoe we deze tijd moeten overleven. Ik zou graag oproepen tot een bepaalde gereserveerdheid. We moeten voorzichtig zijn met uitspraken. Voor allochtonen ligt er daarnaast nog een taak om elkaar te leren accepteren. Dat gebeurt te weinig nu. Ik vind dat de waardering onderling tekort schiet. Misschien dat het samenhangt met het koloniale verleden, waarin mensen werd geleerd om elkaar te minachten. Maar het

is tijd dat we daar nu overheen stappen en samen verder gaan. We dragen de samenleving samen. Ik wil zelf graag een positieve bijdrage leveren aan de Eindhovense samenleving, vooral op cultureel gebied en voor zover het bij me past. Ik sta open voor andere culturen. Volgens mij bereiken we op sociaal en cultureel vlak meer harmonie als we ons richten op cultuur. Het zou mooi zijn als Eindhoven daarin een voorbeeldfunctie kan vervullen voor andere steden. Door Philips is de stad er van oudsher aan gewend om mensen uit andere delen van Nederland op te vangen. Dat geldt voor autochtonen en allochtonen. De stad is in de loop der jaren in vele opzichten gegroeid en dat wordt gezien. Dat is een heel positieve ontwikkeling. Philips zorgde in het verleden ook voor de eigen mensen, door zorg, scholing, huisvesting en sport. Dat moet de stad ook zoveel mogelijk doen.

Inspirerend idealisme

Alleen met woorden komen we er niet. Het OVAA heeft een rol in de houding van de stad ten aanzien van integratie en participatie van allochtonen. Naar mijn mening heeft het OVAA een tweesporenbeleid nodig. Woorden en daden. Ze geven adviezen aan de gemeente en organiseren debatten. En daarnaast moeten ze deuren openen voor allochtone organisaties. In vrijwilligers ligt de kracht van de maatschappij. Het zijn vaak mensen van actie en het belang mag niet onderschat worden. Ze verzetten bergen werk. Dat gaat vooral over zaken die niet geprofessionaliseerd kunnen worden. Niet alles is met geld te koop. Door de aard van het werk heeft vrijwilligerswerk een groot bereik. De stad moet het zoveel mogelijk ondersteunen. Het idealisme van de vrijwilligers is inspirerend. Juist door het persoonlijke aspect bereik je de massa. We dragen de verantwoordelijkheid samen, allochtonen net zoveel als autochtonen.'

Jeroen van Sambeeck

Beeldvorming is een complexe zaak

'Ik ben geboren in Eindhoven in 1953. Ik groeide op in het zuiden en na de HAVO heb ik Nederlands gestudeerd, de lerarenopleiding, aan de katholieke leergangen in Tilburg. Toch ben ik nooit leraar geworden; ik wilde graag de journalistiek in en kon meteen na mijn afstuderen op de Helmondse redactie terecht waar ik van 1979 tot 1986 heb gewerkt. Daarna heb ik ruim tien jaar eindredactie gedaan bij het Eindhovens Dagblad. Vervolgens werkte ik vijf jaar als politieverlaggever en sinds drie jaar werk ik in mijn huidige functie als streekredacteur.

Excursies en gesprekken

Mijn echtgenote is Indonesisch, ik denk dat ik daarom altijd interesse heb gehad in de multiculturele samenleving. Ik ben me ervan bewust dat ik er deel van uitmaak. Via mijn huwelijk kreeg ik ook een steeds bredere allochtone kennissenkring en groeide de interesse op natuurlijke wijze. Twintig jaar geleden was multiculturaliteit een tamelijk braakliggend terrein. Daar is nu wel verandering in gekomen. Ik werd een jaar of vijftien geleden benaderd door 'migranten en media', een werkgroep van de Nederlandse vereniging van journalisten. Ze vroegen me om mee te werken aan een project waarin journalisten

kennis konden maken met de islam. Ze wilden excursies verzorgen naar een moskee, inclusief een dienst en een gesprek met een imam en moslimjongeren. Eindhoven was een van de eerste steden waar dat initiatief plaatsvond. We waren echt pioniers op dat gebied. De werkgroep gaf ook boekjes uit over berichtgeving rond allochtonen in de media. Ze brachten het thema van multiculturaliteit onder de aandacht en probeerden allochtone journalisten te stimuleren zelf te publiceren.

De rol van de media is belangrijk in de meningsvorming. Enerzijds is het goed als er veel interesse in een thema als multiculturaliteit is, maar anderzijds is de aanleiding vaak negatief en de aandacht kortstondig. Ze zeggen niet voor niets 'goed nieuws is geen nieuws'. Helaas wordt in die tijdelijke belangstelling het negatieve het meest benadrukt.

Dubbele maatstaf

Ik ben ook portefeuillehouder 'geestelijk leven' bij het Eindhovens Dagblad. Mede daardoor ben ik geïnteresseerd in religie. De laatste tijd zie je dat er veel meer aandacht is voor geloof. Helaas ook weer door een negatieve aanleiding, namelijk de dood van Theo van Gogh. Toch is er meer zicht aan het komen op de islam als geloof. Niet bij iedereen helaas,

want uitspraken als ‘de islam is achterlijk’ worden nog steeds overgenomen door een grote groep. Het beeld van de islam als religie van excessen blijft helaas hangen.

Op dit moment draait de discussie zogenaamd om vrijemeningsuiting. Het is blijkbaar een verworven recht om te kunnen zeggen dat de islam achterlijk is. Maar als je zegt dat je van een dief de hand af moet hakken, valt dat ineens niet meer onder de vrijheid van meningsuiting; dat is dan achterlijk. We meten met dubbele maatstaven. Slechts een kleine groep kijkt verder en gaat op zoek naar de nuance en ziet wat we van elkaar kunnen leren. De pers heeft niet altijd behoefte aan de achtergronden bij een verhaal. Het moet vaak kort en bondig verwoord worden. Omdat er minder ruimte voor achtergronden is, ligt oppervlakkigheid op de loer.

Overdreven politiek correct gedrag

Er is op dit moment te weinig onderling begrip. We zijn als samenleving aan het ontkerkelijken. Het probleem is naar mijn mening dan ook niet de islam, maar dat autochtone Nederlanders niet meer weten wat geloven is. Slechts een klein gedeelte van de Nederlanders is gelovig. De meeste mensen zijn niet meer bekend met religieuze rituelen. En wat je niet kent, jaagt je snel angst aan. Gelovigheid wordt vaak als achterlijk bestempeld. Volgens mij hebben we in Nederland een confessionele partij nodig, los van de invulling van het religieuze. Door oecumene komen we verder. We zijn het eens over de tien geboden. Volgens mij kun je dat als politiek standpunt nemen. Nu hoor je vaak het verwijt dat de media teveel aandacht geven aan etniciteit en dat ze het thema teveel opkloppen. Maar in het verleden werd gezegd dat de media het thema juist vermeden. Er rustte lange tijd een taboe op het vermelden van etniciteit. Dat had als gevolg dat er nauwelijks meer over werd geschreven. De verslaggeving was zo geforceerd geworden door een overdreven politiek correcte wijze van weergeven. Het deed de functionaliteit tekort. Dat kwam voort uit angst om het verkeerd te doen. In de jaren negentig was het zo geforceerd, een echt taboe. Gelukkig is dat nu veranderd, alleen nu lijkt het weer naar de

andere kant door te slaan. Ik denk dat je etniciteit wel moet vermelden als het functioneel is, zoals bij eerwraak en uithuwelijken. Nu wordt etniciteit vaak vermeld als het helemaal niet relevant is.

Het feit is heilig

Je hoort vaak dat in de journalistiek het feit heilig is. Je zou feiten moeten weergeven, ongeacht de consequenties van het vermelden voor de stigmatisering van een bepaalde groep. En etniciteit is een feit. Net als geslacht, dat wordt ook altijd weergegeven. Er zijn ook mensen die zeggen dat je etniciteit juist expres moet benadrukken omdat je daarmee het probleem boven water haalt. Bijvoorbeeld

als je ziet dat in bepaalde wijken in een stad veel problemen zijn. Dan kun je het gewoon vermelden als dat om Antilliaanse jongens gaat. Dat is niet stigmatiserend, maar gewoon de waarheid. Ik vind zelf dat je het daar dan niet bij moet laten. Als je het probleem hebt gesignaleerd, moet je vervolgens op zoek gaan naar oplossingen. De beeldvorming over moslimmeisjes is ook zo’n voorbeeld. Het beeld van onderdrukte meisjes heeft de overhand. Ook dat is vaak niet waar. Ik zou willen dat mensen wat verder kijken. Een voorbeeld uit de praktijk is een vergadering van allochtone vrouwen. Van de tien deelnemers heeft er één een hoofddoekje op. En die staat dan met een foto in de krant, want dat is wat mensen verwachten. Het is niet fout; je kunt geen rectificatie eisen, want het was een feit dat ze daar zat. Maar het geeft een beperkt beeld. Ik vind dat jammer. Voor je het weet bevind je je dan weer in de hoofddoekjesdiscussie. En dat is zeker niet het meest interessante aspect van de emancipatie van moslimvrouwen. De fotograaf denkt natuurlijk niet: ‘Ik ga eens even lekker alle vooroordelen bevestigen.’ Ook de fotograaf is hierin erfelijk belast als kind van zijn tijd. Beeldvorming is een heel complexe zaak.

*We moeten de
gemeenschap-
pelijkheid
benadrukken*

Naar mijn mening is de rol van de media het verhelderen van zaken en het daar vervolgens niet bij te laten. Je moet ook achtergronden bieden. Dat kan gelukkig in onze krant. Het Eindhovens Dagblad is geen doelgroepkrant. Het spectrum van lezers is enorm breed, ze lezen de krant niet vanwege de maatschappijvisie, maar vanuit interesse voor de regio. Wij blijven dus zo neutraal en objectief mogelijk, we kunnen het ons niet permitteren om lezers te verliezen. Het nadeel daaraan is dat je minder stelling kunt nemen. Het voordeel is dat verhelderende artikelen verrijkend werken. Je kunt objectieve achtergronden aanbieden.

Geloof en culturele identiteit

Het is jammer dat discussies over geloof en culturele identiteit door elkaar spelen op het moment. Alleen Turken en Marokkanen lijken als moslims gezien te worden, terwijl er zoveel meer moslims zijn en ook Turken en Marokkanen die geen moslim zijn. Meer dan een kwart van de kerkbezoekers in grote steden in Nederland is allochtoon. Niet-westerse christelijke allochtonen zijn veel kerkser dan autochtone christenen. Godsdienst kan integratie bevorderen; waarschijnlijk zijn er niet veel andere activiteiten waarbij autochtonen en allochtonen wekelijks een uur lang informeel samenkomen. Ik denk dat 'religieus – niet religieus' veel meer het thema is dan 'allochtoon – autochtoon'. Dat lijken mensen niet in te zien. Toch is dat een belangrijk thema in de discussie rond multiculturaliteit.

Iedere zichzelf respecterende stad heeft zoiets als het OVAA. Tegen het OVAA zou ik willen zeggen dat ze vooral niet te bescheiden moeten zijn. Ik zou ze ook graag zien bij bijvoorbeeld een gebeurtenis als de aanslag op de islamitische school in Eindhoven. Het alleen verbaal afkeuren is zo voor de hand liggend. Het is een kans om acties te bedenken die laten zien dat je het afkeurt. Ik vond het zelf heel mooi al die mensen te zien die hand in hand om de school gingen staan. Dit soort acties blijft hangen, ze zijn aansprekend en helder.

Arrogantie

Waar ik me zorgen over maak, is onze arrogantie. Het lijkt wel of we steeds meer uit de

hoogte gaan doen. Toen de eerste generatie Turken en Marokkanen kwam, werd ze volgens mij minder negatief benaderd dan tegenwoordig. Het superioriteitsgevoel lijkt nog steeds toe te nemen. Wat kan helpen tegen de arrogantie, is het vergroten van ons historisch besef. Als mensen zich zouden verdiepen in hun eigen geschiedenis krijgen ze vanzelf meer begrip voor anderen. Je hoeft daarvoor echt niet ver terug te gaan. Kijk maar naar je ouders en grootouders. Je grootouders hadden waarschijnlijk weinig geld, hadden een duidelijke man-vrouw verdeling en waren religieus. Ik zeg niet dat dat goed was of niet, maar het geeft een beeld van een tijd. Honderd jaar geleden was Brabant straatarm. Kinderen gingen na de lagere school werken. Vijftig jaar geleden waren er nog geen vrouwelijke directeuren. Toch noemen we onze grootouders meestal niet achterlijk. We zijn namelijk allemaal kinderen van onze tijd.

We doen zo uit de hoogte ten opzichte van allochtonen. Het lijkt alsof we ons eigen emancipatieproces zijn vergeten. Dat gevoel van vanzelfsprekendheid van rijkdom; het is blijkbaar je eigen schuld als je niet mee kunt komen. Het verlies aan solidariteit en die enorme eigendunk baren me zorgen. Er is een misplaatste trots ontstaan onder autochtone Nederlanders. Een ongelukkige ontwikkeling. Toch ben ik optimistisch over de toekomst, want ik denk dat het stopt bij de nieuwe generatie. Kinderen van nu groeien op in een volledig multiculturele samenleving. De culturele verschillen zijn geen thema voor de jeugd. De raakvlakken tussen groepen in Nederland liggen op tafel. Iedereen is op zoek naar antwoorden op dezelfde levensvragen. We moeten de gemeenschappelijkheid benadrukken. Daarmee zullen we komen tot een meer respectvolle en zinvolle manier van omgaan met elkaar. Mijn ideale samenleving is er een waar begrip is voor elkaar. Ik heb echt hoop voor de volgende generatie.'

Jacqueline Kuppens

Mensen kunnen transformeren

Wethouder Jacqueline Kuppens werd in 1970 in Roermond geboren en groeide op in Swalmen en Leveroy. Na de middelbare school verhuisde ze naar Wageningen om landbouw-economie te gaan studeren.

‘Tijdens mijn studententijd was ik actief als voorzitter van de studentenvakbond, voorzitter van een commissie van de Universiteitsraad en nam ik deel aan verschillende andere activiteiten. Net voor mijn afstuderen kreeg ik mijn eerste baan. Ik ging werken bij het Brabants Agrarisch JongerenKontakt. Na vier jaar heb ik die baan opgezegd om voor mezelf te gaan werken als freelancer. Dat beviel goed, ik werkte voor diverse organisaties voor platelandsvernieuwing, organisatieadvies en vrouwenemancipatie. In 1998 ben ik raadslid geworden en in mei 2002 wethouder van welzijn en milieu.

Verantwoordelijk voor eigen geluk

Ik geloof dat mensen invloed hebben op hun eigen geluk. Geluk wil niet zeggen, dat je constant blij bent. Lijden en verdriet horen ook bij het leven. Mensen zijn in staat te transformeren, iets te doen met de dingen die ze meemaken. Mijn ervaring is dat mensen van iets dat in eerste instantie negatief lijkt, iets kunnen leren en er een ervaring van maken die

iets toevoegt aan hun leven. Die verwerking van positieve en negatieve ervaringen is nodig voor een meer volledige ervaring van geluk. Je hebt daarin verantwoordelijkheid voor je eigen leven; om te genieten van de goede dingen die er zijn en te leren omgaan met de tegenslagen. Het stoort me als mensen die verantwoordelijkheid niet voldoende nemen. Dan verval je in ontevredenheid en vergeet je de mooie dingen te zien. Dit is niet alleen persoonlijk niet goed, maar ook de maatschappij lijdt daaronder. Het is heel belangrijk om te proberen positief te blijven en elkaar daarin te steunen. De manier waarop mensen dat doen, boeit me enorm. Ondanks de grote verschillen tussen mensen, zijn we allemaal op zoek naar geluk. De een via het geloof, een ander via het gezinsleven en een ander bijvoorbeeld via cultuur.

Zorg voor elkaar

Er zijn op dit moment naar mijn mening twee verschillende ontwikkelingen waar te nemen in de Nederlandse samenleving.

Er is een grote groep mensen die zo eenzaam is en alleen staat, dat ze geen tegenslag meer kan verdragen. Deze mensen hebben gevoel dat ze er alleen voor staan, een heel trieste ontwikkeling. Zo baart de toename van dakloosheid me grote zorgen. Het hangt samen

met het gevoel van mensen dat ze nergens meer aan kunnen kloppen. Ze hebben het idee dat ze alles zelf uit moeten zoeken. En soms lijkt het daar ook op; hier en daar in de maatschappij zie je ook de houding van 'ieder voor zich'. Dat is doorgeslagen 'eigen verantwoordelijkheid' en niet wat ik versta onder dat begrip. Daar sta ik helemaal niet achter.

Het OVAA is een plaats waar vrij en open van gedachten kan worden gewisseld

Voor mij is eigen verantwoordelijkheid altijd gekoppeld aan zorg en solidariteit.

De andere ontwikkeling die ik zie is er een in tegenovergestelde richting. Mensen zijn met levens-thema's bezig, met spirituali-

teit en ze zoeken elkaar op en willen zorgen voor elkaar. Er worden nieuwe verenigingen gesticht, mensen komen op voor waar ze in geloven en voor elkaar. Ik vind het prettig om te zien dat er zoveel vrijwilligers zijn die initiatief nemen en ik ondersteun beleid dat gericht is op het nemen van je eigen verantwoordelijkheid vanuit een sfeer van solidariteit en zorg. Vrijwilligers vormen een belangrijke schakel tussen de verschillende geledingen in de maatschappij. Het zijn bruggenbouwers. Traditioneel is vrijwilligerswerk bij immigranten vaak te vinden in mantelzorg, binnen de familiekring. Bij autochtone Nederlanders is het vaker de voetbalcoach of mensen die werken in een buurthuis. Allebei is het even hard nodig. De laatste jaren is die verhouding overigens aan het verschuiven.

Empowerment

Het is heel belangrijk om op zoek te gaan naar je eigen kracht. Daarom ben ik een groot voorstander van 'empowerment'-trainingen, vooral voor jeugd en voor vrouwen, waarin zij leren sterker te worden. Zeker als die trainingen plaatsvinden binnen verenigingen. Dan houd je het binnen een sociale context, waar het ook thuishoort. Via empowerment leer je jezelf kennen in verbinding met anderen. Dat

is wat we nodig hebben in deze maatschappij. Dit is vanzelfsprekend niet alleen mijn gedachtegoed, maar ook dat van mijn partij GroenLinks. Politiek zijn we op zoek naar de juiste woorden voor het zoeken naar de balans tussen eigen verantwoordelijkheid en de zorg die we gezamenlijk voor elkaar organiseren via de overheid.

Mensen voelen zich soms zó onzeker dat ze zich terugtrekken in de eigen groep. En dat is meestal niet omdat ze het groepsdenken nou zo aanhangen, maar omdat ze te onzeker zijn om zichzelf te durven zijn. Door het terugtrekken in de eigen groepering, krijg je een situatie waarin mensen met hun rug naar elkaar toe gaan staan. Ik denk dat je er via empowerment voor kunt zorgen dat mensen sterker in hun schoenen komen te staan en daarmee open staan voor anderen. Daarom is het werken aan het zelfvertrouwen van allochtonen ook zo belangrijk. En natuurlijk ook de beheersing van de Nederlandse taal. We willen het volwassenenonderwijs graag stimuleren. Helaas is de landelijke tendens dat alle vormen van onderwijs, maar vooral de volwasseneneducatie, heel streng worden aangepakt. Een heel nadelige ontwikkeling die onze constante aandacht heeft.

Ik maak me zorgen over de 'drop-outs' in het onderwijs, vooral in het vmbo en roc. Juist daar zitten veel immigranten. Er is in dat onderwijs een grote schooluitval. Het lukt blijkbaar niet om er op tijd bij te zijn en jongeren hulp te bieden. Als zij zich niet gekend voelen op school, valt de motivatie om te leren al snel weg. Als leerlingen afwezig zijn, wil ik graag dat mensen op de scholen navragen waar ze zijn en interesse tonen, zodat ze hun verhaal kwijt kunnen. Alleen dan zullen ze zich geroepen voelen om letterlijk bij de les te blijven.

Solidariteit uitspreken

Over het algemeen gaat het goed in Eindhoven. Er leven mensen met ongeveer 75 verschillende nationaliteiten bij elkaar. Er zijn gelukkig geen grote spanningen vanwege etniciteit tussen bevolkingsgroepen. Natuurlijk zijn er incidenten, maar na die aanslag op een islamitische school stond iedereen in die buurt

hand in hand. Mensen spreken zich uit voor solidariteit en laten dat ook zien. Het gaat dan ook nog steeds vooruit. Het wordt alleen maar beter, zeker nu de tweede en derde generaties hier opgroeien.

Het college weet naar mijn mening een goede middenweg te vinden tussen eigenheid en verbondenheid. Ik heb veel collega's in dit college die van mensen kunnen genieten. Er is zoveel enthousiasme. En ondanks de verschillen binnen het college merk ik dat we onze visie over de stad delen. Eindhoven is een creatieve industriestad met heel veel energie. Het bruist hier. Eindhoven is natuurlijk ook rond de industrie gegroeid en dat zie je overal in terug. Die geschiedenis begint te leven. En daarnaast gaat de stad steeds internationaler denken. Je ziet bij meer mensen een ruimere blik. De verschillen worden gewaardeerd. De tijd waarin Eindhoven bestond uit arbeiders die allemaal grotendeels hetzelfde leven leidden, is voorbij. Er is veel meer diversiteit.

Dilemma's

Het landelijk beleid strookt niet altijd met mijn ideeën. De eerder genoemde korting op de volwasseneneducatie vind ik vreselijk. Ik wil dat mensen zich kunnen ontwikkelen en kansen krijgen zichzelf en anderen beter te leren kennen. En nu wordt daar zo zwaar op gekort. Ook de afbouw van inburgering van nieuwkomers gaat tegen mijn eigen opvattingen in. Dit hangt allebei samen met het belang dat ik hecht aan vorming en ontwikkeling. Mensen kunnen nieuwe inzichten krijgen gedurende hun leven. Ze kunnen zich ontwikkelen. En volwasseneneducatie is hard nodig; we hebben het over mensen die vaak niet hebben leren lezen en schrijven. Meestal is het zo dat als je analfabeet bent, je niet alleen het lezen en schrijven mist. Sommige mensen weten bijvoorbeeld niet hoe hun eigen lichaam in elkaar zit, of hoe de aardbol eruit ziet, of de sterrenhemel. Al dat soort zaken missen ze vaak. Via die volwasseneneducatie krijgen ze meer algemene kennis. Dat is een enorme verrijking. Ik gun echt iedereen die investering in jezelf, niet alleen de hoger opgeleiden. Maatschappelijk moet dat mogelijk worden gemaakt.

We hebben nu een situatie waarin het rijk en de gemeente hierop bezuinigen. Dat brengt me soms in een moeilijk parket. Dat hoort bij dit werk. Je doet wat je kunt. En dat is – binnen de grenzen van het mogelijke – werken aan de idealen waar je voor staat.

Mijn ideale samenleving biedt ontwikkeling voor iedereen. En er is ruimte en tijd voor ontmoeten en zorg voor elkaar. Zelf woon ik in een woongemeenschap en dat bevalt me heel goed. Het past bij mijn idealen. Het zou mooi zijn als de wereld er zo uitzag; de vrijheid om te leven in een omgeving waar zorg is voor elkaar en waar tegelijkertijd ruimte wordt geboden voor ieders eigenheid.

Denktank

Ik denk dat iedereen moet werken aan het bereiken van een ruimhartige en zorgzame maatschappij. Niet alleen de gemeente, maar ook burgers spelen daar een rol van betekenis in. En natuurlijk alle organisaties die opkomen voor de belangen van een groep en overkoepelende organisaties als het OVAA. Het OVAA is echt een denktank, een plaats waar vrij en open van gedachten kan worden gewisseld. Het zou zich kunnen ontwikkelen tot een organisatie die de publieke meningsvorming stimuleert en die bepaalde thema's steeds weer onder de aandacht weet te brengen. Een plaats waar originele denkers en mensen met grote idealen samen aan de slag gaan om te kijken hoe in Eindhoven integratie vergroot kan worden en hoe het multiculturele leven in al zijn rijkheid gestimuleerd kan worden. Ik vind zelf de debatten die ze organiseren van grote waarde, meer dan de formele gevraagde adviezen die ze geven aan de gemeente. De denktankfunctie komt wat mij betreft voor de adviesfunctie. De kracht van OVAA zit naar mijn mening in het aanzwengelen van het publieke debat.'

Percy Tjon-A-Hie

Cultuurverschillen

Ex-voorzitter en medeoprichter van MI BOSIE, Percy Tjon-A-Hie, werd geboren in 1933 in Albina, een klein dorpje in Suriname. Zijn beide ouders zijn Chinees.

‘In het dorp waar ik opgroeide, was alleen een basisschool van een vrij laag niveau. De mogelijkheden tot scholing waren niet zo groot in de Surinaamse dorpen. Ik was op zoek naar meer mogelijkheden om me te scholen en te werken. Op mijn twintigste ben ik hierheen gekomen, want het gras was hier groener. Ik heb aan de HBS gestudeerd en daarna ben ik, zoals zovelen, bij Philips Nederland gaan werken. Daar heb ik ongeveer 35 jaar gewerkt en veel geleerd, bij verschillende afdelingen. Philips bood vaak bijscholing aan en daar maakte ik graag gebruik van. In 1988 ben ik gestopt met werken.

Opkomen voor Surinaamse ouderen

In de tijd dat ik werkte, was ik niet actief in het verenigingsleven. Ik had er geen goede ervaringen mee. Toen ik eens landgenoten wilde ontmoeten en een Surinaams clubhuis binnenliep, werden al mijn vooroordelen bevestigd. Het rook er naar drugs en ik ben meteen weer naar buiten gelopen. In de tijd dat ik bij Philips vertrok met een gouden handdruk, las ik een advertentie waarin werd gevraagd naar men-

sen die een Surinaamse ouderenvereniging wilden oprichten. Ik had er behoefte aan om iets te betekenen voor andere Surinamers. Van vrienden wist ik dat veel mensen dichtklappen als ze moeten spreken in een officiële omgeving. Ik had bij Philips geleerd daarmee om te gaan en ik hoopte dat ik nu iets met die verworvenheden kon gaan doen. Eindhoven werd uitgekozen voor een pilotproject voor Surinaamse ouderen. Met hulp van onder andere Probrasa, een overkoepelende organisatie uit Tilburg, zijn we met een paar mensen aan de slag gegaan met de oprichting van de stichting. We kregen veel steun van andere vrijwilligersorganisaties en ook de gemeente Eindhoven was behulpzaam en coulant.

Zorg en huisvesting

MI BOSIE staat voor Maatschappelijke Integratie Behartiging Oudere Surinamers In Eindhoven en het betekent ook ‘Ik kus je’ in het Surinaams. De doelstelling van MI BOSIE was het verbeteren van het netwerk tussen ouderen onderling, vooral gericht op Surinamers. Dat is nu al een beetje achterhaald. Oneerbiedig gezegd begon het een beetje als een organisatie die mensen van de straat moest houden door activiteiten aan te bieden. Nu zijn we veel diverser. We richten ons onder andere op een

thema als verbetering van de zorgstructuur door een betere afstemming op de behoeften van Surinaamse ouderen. Vragen over zorg en wonen leven onder onze doelgroep. Wij slaan onze vleugels hoe langer hoe meer uit en bemiddelen ook in huisvesting. Dat vinden we heel belangrijk. We kijken met MI BOSIE naar de specifieke mogelijkheden voor huisvesting voor oudere Surinamers. Wat zijn de wensen,

De media spelen een grote rol in de negatieve beeldvorming

wat zijn de mogelijkheden, hoe krijgen we het financieel voor elkaar? We geven ook voorlichting over zorgvoorzieningen en natuurlijk organiseren

we activiteiten zoals zwemlessen, kookcursussen en tot voor kort de Surinaamse markt Sranan Wowojo. Onze wekelijkse soosmiddag wordt goed bezocht. Maar we willen nog meer; om te beginnen een grotere naamsbekendheid in Eindhoven. MI BOSIE heeft enkele honderden geïnteresseerden, maar we hebben geen leden. In ons actieve adressenbestand zitten ongeveer 125 mensen. Dat zijn de mensen die ook deelnemen aan onze activiteiten.

Cultuurverschillen

Surinamers leven bij de dag. Nederlanders willen altijd plannen en vooruit denken. Er is sprake van een cultuurverschil, zeker met betrekking tot de verzorging van ouderen. In Suriname zorg je meestal zelf voor de ouderen in de familie. In Nederland wordt de verzorging meestal overgelaten aan de staat. Dat heeft te maken met een cultuurverschil, maar zeker ook met de bouw van de huizen. Hier zijn mensen ook zorgzaam voor ouderen, maar de omstandigheden zijn gewoon anders. Er zijn meer factoren van invloed op de verschillen. Surinamers houden zich volgens mij veel minder bezig met hun oudedagsvoorziening dan Nederlanders. Maar ja, wat is een Surinamer? Ze zeggen wel eens dat Amerika de grootste ‘melting pot’ is. Volgens mij is dat Suriname. Noem een volk op en het woont in Suriname. Er worden verschillende talen gesproken, ik spreek zelf bijvoorbeeld

Aucaans, Surinaams, Nederlands, Engels, Duits en Frans en ik versta ook het Chinese dialect van mijn ouders. De Surinaamse cultuur is heel divers. Dat zie je ook in de keuken terug met Chinese, Javaanse, Creoolse en Hindoestaanse invloeden. Onze kookcursussen zijn daar ook op afgestemd, we bieden van al die culturen wat aan. Voor de laatste avond van de cursus nodigen we gasten uit. Zo bouwen we ons netwerk uit. Met burgemeester Welschen hadden we altijd heel goed contact. Die was altijd oprecht geïnteresseerd en daar hadden we heel goed en intensief contact mee. Hij was degene van wie ik een jaar of vier geleden een lintje heb ontvangen. Het is jammer dat het contact met de huidige burgemeester nog op gang moet komen. Daarmee gaat er weer zoveel verloren van wat we hadden opgebouwd. Emancipatie en integratie zouden altijd op de agenda moeten staan van politici en bestuurders.

Praktijk en theorie

Ik heb geen goed overzicht van alle activiteiten van het OVAA. Toevallig was ik gisteren bij een debat van het multicultureel café ‘OVAA 21’ over de diversiteit in woonbehoeften van allochtone ouderen, met als titel ‘Grijze golf bekennt kleur’. Dat was heel erg interessant. Maar er was gewoon te weinig tijd om er diep op in te gaan. De relevante vragen kwamen niet uitputtend genoeg aan de orde. Het is jammer dat er zo weinig tijd was om op de echte problemen in te gaan. Huisvesting, zeker voor ouderen, is in Eindhoven behoorlijk duur. De wachtlijsten zijn groot. Ik zou graag verder zijn ingegaan op dat soort kwesties. En omdat ik wat dieper in wil gaan op zaken als huisvesting en zorg, hebben we nu zelf mensen uitgenodigd om er over door te praten. Dus het OVAA zwengelt wel kwesties aan en dat doen ze heel goed, maar ze laten het daarna aan de zelforganisaties over om het op te pakken. En dat heeft een positief en een negatief effect. Ik heb veel in de praktijk geleerd, door het gewoon te doen, maar tegenwoordig is MI BOSIE professioneler geworden. Onze medewerkers doen heel goed werk, ze hebben de kennis en theorie om te kunnen bemiddelen. Zij gaan het ook helemaal overnemen. Zelf-

organisaties als MI BOSIE zijn belangrijk voor emancipatie en integratie, maar daarbij moet ik wel een kanttekening plaatsen. Ik denk dat dat vooral voor de eerste generatie geldt, omdat die nog hulp nodig heeft bij het bemiddelen tussen mensen en officiële instanties. De tweede en derde komen er ook zonder hulp wel uit. De jongeren zijn veel mondiger. Die weten hoe het werkt. Die kunnen waarschijnlijk ook beter tegen die typisch Nederlandse instantie- en vergadercultuur. Daar heb ik me vroeger altijd zo aan geërgerd toen ik nog werkte. Altijd maar vergaderen. Praten in plaats van actie. Maar daar heb ik nu gelukkig geen last meer van. Bij MI BOSIE is alles gericht op meteen actie ondernemen. We hebben niet eens een voorzitter. Ik ben adviseur van het bestuur. We zijn heel slagvaardig geworden. Onze contacten met sociale organisaties en de gemeente zijn erg goed. Als je namens een stichting spreekt, legt dat meer gewicht in de strijd. Zo werkt de Nederlandse samenleving nu eenmaal. Ik ben blij dat we mensen daarmee kunnen helpen. Ik zie wel bepaalde tendensen. De eerste generatie Surinamers heeft nog begeleiding nodig. Maar de jongeren van nu zijn zo goed geïntegreerd, dat ze de band met onze wortels dreigen te gaan verliezen. Ik denk dat het tijd wordt voor een club die de Surinaamse cultuur beschermt en erin onderwijst.

‘Vroeger was alles beter’

Er zijn op dit moment ontwikkelingen gaande in de maatschappij waarover ik me zorgen maak. Vooral met betrekking tot zorgvoorzieningen. Er dreigt steeds meer uit het ziekenfondspakket te gaan vallen, terwijl de kosten even hoog blijven. Het zou financieel wel eens zwaar kunnen gaan worden voor diegenen die zorg nodig hebben. En dat zijn vaak de ouderen.

Wat ik ook jammer vind is dat er steeds maar weer projecten in het leven worden geroepen die tijdelijk bepaalde zaken aanpakken. Meteen als het project ten einde is, wordt er geen geld meer voor beschikbaar gesteld en dan verwatert het weer. Daarin is de politiek een beetje doorgeschoten. Dat merken we in Eindhoven ook.

Ik wil niet vervallen in ‘vroeger was alles beter’, maar ik zou graag terug willen naar de situatie van vijftig jaar geleden. Negen van de tien mensen groetten elkaar vriendelijk tijdens een wandeling. Als ik nu door het park loop en mensen groet, dan kijken zeven van de tien mensen me aan met een blik van ‘wat moet je van me?’ En dat heeft niks te maken met het feit dat ik allochtoon ben. De argwaan overheerst de sfeer op straat. Mensen zijn helaas minder beleefd en hoffelijk geworden.

Gekleurde berichtgeving

De media spelen een grote rol in de negatieve beeldvorming. De voorlichting is volgens mij veel te gekleurd. Toen ik pas hier was, las ik in de krant over ‘onze landgenoot, Henk Visser, houder van het nieuwe Europese record verspringen’. Ik was een keer bij een vriend van me die een kleurentelevisie had en ik zag dat Henk Visser een neger was. Dat stond er nooit bij in de krant. Maar toen even later een drugs crimineel werd opgepakt, stond er wel in de krant dat hij van Surinaamse afkomst was. Je hebt natuurlijk bij allebei niet gelogen als pers, maar ben daar dan consequent in. Ik vind momenteel de berichtgeving erg gekleurd en erg negatief, terwijl ik zelf heel andere ervaringen heb. Toen ik bijvoorbeeld pas geleden mijn dochters in Amsterdam opzocht, stonden meteen twee meisjes op toen ik de tram binnenkwam, allebei negerinnen, wat me erg goed deed. De beeldvorming klopt gewoon niet met de werkelijkheid. Was er maar meer aandacht in de pers voor alle goede dingen. We hebben al zoveel bereikt. Dat mogen we niet uit het oog verliezen.’

Ruben Jong Kon Chin

Onderweg naar economische gelijkheid

‘Mijn ouders komen oorspronkelijk uit China en zijn geëmigreerd naar Suriname. Ik ben geboren in Paramaribo in 1947. Op mijn zeventiende ben ik bij mijn zus in Leiden gaan wonen om het lyceum te doen, de rest van de familie bleef in Suriname. Ik heb politieke wetenschappen en sociologie gestudeerd en formeel ben ik afgestudeerd politicoloog met een economisch-politieke specialisatie. Na verschillende functies te hebben vervuld op het gebied van onderwijs en onderzoek, ging ik werken bij Probrasa, een provinciale steunfunctie in Tilburg, specifiek voor Surinamers en één van de voorgangers van Palet. In 1997 ben ik bij Palet in Eindhoven gaan werken. In mijn functie als programmacoördinator Arbeid werk ik vaak in projecten samen met andere organisaties. Zo kwam ik ook met het OVAA in aanraking, waarvoor ik vijf jaar als adviseur heb gewerkt.

Van representativiteit naar deskundigheid

In 1999 is het OVAA officieel van start gegaan. Het heeft zich met vallen en opstaan ontwikkeld. De doelstelling was om het integratieproces een positieve impuls te geven door een netwerk te vormen van zelforganisaties van minderheden. Het accent lag op vertegenwoordiging van de verschillende organisaties;

representativiteit stond voorop. Dit functioneerde echter niet goed door een gebrekkige terugkoppeling naar de eigen achterban. Daarom hebben we besloten om het accent meer te leggen op deskundigheid en betrokkenheid dan op representativiteit en voor het OVAA mensen te vragen die een band hebben met een bepaalde etnische groep. Het bijzondere van het OVAA is altijd de gemengde samenstelling geweest; ook autochtone Nederlanders maken er deel van uit.

Behalve deze eerste ontwikkeling van representativiteit naar expertise, zijn er ook veranderingen geweest op het gebied van facilitering en financiering. De vraag hoe je een grote groep vrijwilligers faciliteert, lag vanaf het begin op tafel. Palet heeft het OVAA altijd ambtelijk en secretarieel ondersteund, maar het OVAA drijft vooral op de enorme motivatie van de eigen medewerkers. Met de eerder genoemde overgang naar meer deskundigheid en expertise kwam ook meer geld vrij voor de organisatie. Nog steeds werken we met vrijwilligers, die een kleine onkostenvergoeding ontvangen, maar de faciliteiten zijn beter geworden.

Een derde factor die van invloed is geweest op de ontwikkeling van het OVAA is de band met de gemeente Eindhoven. Het OVAA kan alleen

goed functioneren als de gemeente geïnteresseerd is in de activiteiten van het OVAA en de thema's die het onder de aandacht brengt. We hebben een open communicatie nodig, vooral met de wethouder die minderheden in de portefeuille heeft. Gelukkig is dat nu het geval en staat zij positief tegenover het OVAA.

Conflictueus integratieproces

Eindhoven is de vijfde gemeente van Nederland. De knelpunten die zich in de vier grootste steden voordoen, komen wel voor in de stad, maar niet op dezelfde schaal. Dus als je nu goed optreedt, kun je bepaalde problemen nog voorkomen. Eindhoven kan er nu nog op tijd bij zijn. In bijvoorbeeld Rotterdam heb je zwarte wijken met zwarte scholen. Die scholen vormen de normale afspiegeling van de bevolkingssamenstelling in die wijk. Maar er zijn ook gemengde wijken met zwarte scholen en deze zijn een gevolg van de 'witte vlucht' uit die wijken. Dat is geen goede ontwikkeling, maar nu is het moeilijk terug te draaien. In Eindhoven staan we aan het begin van dat proces. Je kunt het via onderwijs en huisvesting nog beïnvloeden. Alleen is de politieke wil om dit te aan te pakken niet overtuigend. Helaas denkt men nog te vaak: 'Ach dat lost zichzelf wel op, het is een kwestie van particulier initiatief.' Terwijl in mijn ogen de mate van urgentie is toegenomen.

Vanaf 11 september 2001 zijn er zaken waar we op in moeten spelen. Daarbij moet je natuurlijk wel de ontwikkelingen in Eindhoven en die in het buitenland van elkaar onderscheiden. Het kan in Nederland heel goed lopen, maar door ontwikkelingen in het buitenland worden we ook hier beïnvloed. In Eindhoven zijn er wat incidenten geweest rond moskeeën en mogelijke relaties met terreur. Ook waren er brandstichtingen in moskeeën en scholen. Daaraan zie je dat er spanningen zijn, dat er iets sluimert.

Netwerk

Als we over allochtonen spreken, hebben we het meestal over Turken en Marokkanen. De negatieve beeldvorming richt zich op dit moment vooral op Marokkanen. Dat zou kunnen samenhangen met het volgende. Turken

integreren vanuit hechte en goed georganiseerde zelforganisaties. Bij Marokkanen zie je dat veel minder. Daar zie je meer individuen die niet kunnen terugvallen op eigen organisaties. Er is duidelijk sprake van atomisering. Zij zullen mogelijk wel sneller integreren om deze reden. Maar juist door die snelheid is het veel heftiger en conflictueus. Als je kijkt naar de generatie jonge Marokkanen, zie je ook dat er veel schrijvers en cabaretiers uit voortkomen. Dat komt voort uit die botsingen. Turken zijn over het algemeen veel braver. Hun huwelijk en andere zaken worden in de groep goed geregeld.

Ik geloof in de opvoedbaarheid van de mens

Het valt niet mee als je niet kunt terugvallen op een hecht netwerk. Als je goed opgeleid bent,

maar weinig kansen krijgt in de maatschappij, dan kan het voorkomen dat je persoonlijke autobiografische ervaringen ineens aansluiting vinden bij een celgroep met radicale ideeën. Het klikt dan op de een of andere manier. Je leeft in een conflictueuze en verwarrende wereld. En dan komt een ideologie langs die snijdt met de autobiografie en ineens wordt een onzekere identiteit verwoord. Die zingeving, in een tijd waarin je ondanks je redelijke opleiding niet voor vol wordt aanzien, maakt indruk. Volgens mij is dit de reden van de problemen die we nu zien bij een kleine en opvallende groep allochtonen, met name Marokkanen.

Niet polariseren

Ik denk dat het daarom ontzettend belangrijk is als autochtone Nederlanders realistischer kijken naar wat er gebeurt. Op het gebied van meningsvorming moet iedereen, dus ook de media en politici, uitkijken dat de hele groep niet over een kam wordt geschoren. Dat werkt polariserend. De grote groep staat natuurlijk helemaal niet achter dat extreme gedrag, dat ligt voor de hand. Je moet juist op zoek gaan naar de overeenkomsten, die zijn er veel meer dan verschillen.

Allochtone Nederlanders zou ik aanraden zich te mobiliseren en elkaar te helpen. De groep

moet zichzelf versterken. Wat ik graag zou zien zijn meer Marokkaanse mentoren die leerlingen begeleiden, tutores uit de eigen groep die een voorbeeldfunctie vervullen. Het is belangrijk om te leren dat in iedere sfeer specifieke regels gelden, zoals op de arbeidsmarkt bijvoorbeeld. Een opleiding en mentorschap kunnen je daarbij helpen. Dan zie je een voorbeeld van wat het oplevert als je investeert in jezelf. Doorzettingsvermogen, opleiding en betrouwbaarheid zijn normen en waarden in de arbeidsmarkt. In de politiek gelden weer andere normen en waarden. En in cultuur is het nog veel vrijer, hoewel dat nu met de reactie op onder andere de film *Submission* wel onder vuur ligt. Het is goed als leraren en mentoren met jongeren praten over al deze codes. Het OVAA moet een activiteit als mentorschap zoveel mogelijk ondersteunen en projecten blijven initiëren die het wederzijdse begrip vergroten. Het is erg belangrijk om heel dicht bij de basis te blijven staan. Verdieping in mensen mag van mij meer nadruk krijgen. Mijn angst voor de toekomst is een verdergaande polarisering. De verantwoordelijkheid ligt hiervoor ook grotendeels bij de landelijke politiek. Als er knelpunten en spanningen zijn op het gebied van multiculturaliteit, moet de politiek genuanceerd denken en dat uitdragen. Te vaak beperkt het debat zich tot de religieuze en politieke dimensie en vaak worden de sociaal-economische verschillen daarbij onderschat.

De politiek moet ook betere banden aanknopen met minderhedenorganisaties. Duurzaam contact is essentieel. Niet alleen van je laten horen bij negatieve aanleidingen, dan is het al te laat. Wat je nodig hebt is echt vertrouwen kweken en op lange termijn in elkaar investeren. Vaak nemen mensen in de wijken de politiek niet zo serieus. We moeten duidelijk maken dat ze er wel mee te maken hebben.

Draagvlak voor de verzorgingsstaat

Als je als immigrant binnenkomt in Nederland, heb je niet meteen een baan. Als je naar Amerika, Australië of Canada verhuist, ben je verplicht om te werken. Dat is een heel ander perspectief. Ik denk dat het economische aspect heel belangrijk is in het integratiepro-

ces. Als Japanners of Amerikanen hier wonen, hebben autochtonen er vaak geen probleem mee. Zelfs niet als ze geen Nederlands spreken, zoals de meeste Amerikanen. Daaraan zie je hoe belangrijk het is om een baan te hebben. Het biedt je de mogelijkheid om deel te nemen aan de maatschappij. De politiek moet dat punt hoog op de agenda houden. De inrichting van het sociale zekerheidsstelsel in Nederland vraagt natuurlijk ook om een grote arbeidsdeelname. Ik denk dat we hier de trend van veramerikanisering volgen en dat we een hardere maatschappij gaan krijgen, waarin je voor jezelf moet zorgen. Dat kan heel slecht uitpakken, zeker in het geval van onderwijs. Ons sociale zekerheidsstelsel zal gaan veranderen. Dat hangt met twee dingen samen, namelijk het feit dat we de andere landen van de EU moeten volgen en de vergrijzing waarmee we te maken hebben. In Amerika was nooit zo'n groot draagvlak voor de verzorgingsstaat als in Nederland. Die ontwikkeling zie je hier nu ook, het draagvlak neemt af. Vroeger hadden mensen er vertrouwen in dat zorg terecht kwam bij mensen die het echt nodig hadden. Dat vertrouwen is nu weg. Dat hangt ook samen met het feit dat heel veel mensen gebruik maken van het stelsel. En daarin ook nog eens relatief veel allochtonen. In deze omvang kan dat niet standhouden. Er is nog ruimte voor de verworvenheden van een verzorgingsstaat, maar de mate waarin dat gebeurt zal zeker gaan veranderen. De politiek moet uitkijken dat het zorgstelsel niet zomaar om zeep wordt geholpen.

Mijn ideaal voor de multiculturele samenleving is gelijkheid in economische verhoudingen en een zo groot mogelijke arbeidsparticipatie. De nadruk ligt voor mij heel erg op sociaal-economische gelijkheid. Wat daar bovenop komt, zoals cultuur bijvoorbeeld, is meegenomen, maar heeft voor mij geen eerste prioriteit. Een zekere gelijkheid in economische en sociale omstandigheden vind ik veel belangrijker. Ik denk dat we elkaar moeten opvoeden tot realisme. Kijken wat er gaande is en wat er mogelijk is. Ik geloof in de opvoedbaarheid van de mens. Het is niet altijd leuk, maar we dragen samen die taak om het vol te houden.'

De Effenaar

Soortgelijke

Bewaaakte stalling

Kunstlicht in de Kunst
Kenniswijk
bezoekerscentrum
Van Abbemuseum
Centrum

OPEN

Over het ovAA

Sinds 1999 is het Overleg Allochtonen en Autochtonen actief in Eindhoven. Het OVAA signaleert, initieert en adviseert over ontwikkelingen in de multiculturele samenleving. Daarbij zijn de adviezen in eerste instantie gericht op het college van burgemeester en wethouders. Maar het OVAA wil ook een breed debat op gang brengen in de Eindhovense samenleving.

Signaleren, initiëren en adviseren

Het OVAA is gericht op ontwikkelingen in de samenleving die samenhangen met de integratie en participatie van culturele en etnische minderheden. De landelijke ontwikkelingen worden gevolgd, afzonderlijk en in relatie met de situatie in Eindhoven. Vanzelfsprekend blijft het niet bij signalering, er wordt ook iets gedaan met de observaties. Zo initieert het OVAA projecten en debatten die het proces van interculturalisatie bevorderen. Die debatten worden veelal georganiseerd in het politieke café 'OVAA 21'. Het OVAA wil hiermee de dialoog in de Eindhovense samenleving bevorderen.

Daarnaast adviseert het OVAA, gevraagd en ongevraagd, het college van burgemeester en wethouders, de gemeenteraad en besturen van andere instellingen en organisaties. Het meedenken bij de totstandkoming van ambtelijke nota's is een van de vormen van samenwerking tussen de gemeente Eindhoven en het OVAA. Sommige adviezen zijn gebaseerd op eigen onderzoek, andere op onderzoek door derden.

Idealen

De ideale multiculturele samenleving is bereikt als de multi-etnische samenstelling van de bevolking wordt weerspiegeld in alle sectoren en op alle niveaus van de samenleving. De multiculturele samenleving is zo beschouwd een uitdaging, een ideaal, waaraan het OVAA van harte wil meewerken. Interculturalisatie heeft te maken met de manier waarop het ideaal van verbetering van integratie en participatie van allochtonen verwezenlijkt kan worden. De drie aspecten cultuur, sociaal-economische situatie en politiek staan hierbij centraal.

Cultuur

De kruisbestuiving tussen de culturele uitingen van zowel allochtonen als autochtonen zal voor meer onderling begrip zorgen; het OVAA heeft dit al vanaf het begin hoog op de agenda staan. Al in 1999 organiseerde het een debat over de noodzaak van meer culturele diversiteit in Eindhoven. Toen werd duidelijk hoezeer het thema leefde. Het OVAA werkt intensief samen met Palet, steunpunt voor multiculturele ontwikkeling in Noord-Brabant. Palet liet in 2001 een haalbaarheidsonderzoek doen naar een expertisecentrum rond kunst en cultuur. Uit dat rapport bleek dat er een breed draagvlak bestond voor een centrum met een focus op kennis, deskundigheid en publieksbereik op het brede terrein van kunst, cultuur en minderheden. Als belangrijkste werkmodellen werden genoemd: aanjagen, netwerken, scouten en het leggen van nieuwe verbindingen tussen personen en instellingen. Dankzij subsidies van de provincie Noord-Brabant en de gemeente Eindhoven kon het Expertisecentrum voor culturele diversiteit onder de naam 'Kosmose' in maart 2003 daadwerkelijk van start gaan. Het is een project van Palet dat wordt uitgevoerd in samenwerking met het CKE (Centrum voor de Kunsten Eindhoven). Het project is binnen het Actieplan Cultuurbereik mogelijk gemaakt. Doel van het Actieplan Cultuurbereik is om meer en vooral ook nieuw publiek bij cultuur te betrekken. Uiteindelijk weerspiegelt het cultuuraanbod de brede multiculturele bevolking.

Sociaal-economische situatie

Aandacht voor het sociaal-economische aspect is volgens het OVAA voorwaarde om integratie en participatie van allochtonen te bevorderen. Om evenredig deel te kunnen nemen aan alle sectoren van de samenleving, is een sociaal-economische basis nodig. Het OVAA houdt zich bezig met een evenwicht op dit gebied, onder andere door het steeds onder de aandacht brengen van het thema arbeidsparticipatie. Daarnaast wordt er ingezet op oplossingen voor de lange termijn door constant aandacht te vragen voor beleid gericht op

het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en jeugdwerkloosheid onder jongeren uit achterstandsgebieden.

Politiek

Het politieke aspect heeft de aandacht door alle projecten en activiteiten heen. De focus ligt op het doorbreken van insluitings- en uitsluitingsmechanismen in de verhoudingen tussen allochtone en autochtone groepen. De verwezenlijking van het ideaal van de multiculturele samenleving is afhankelijk van de inzet van zowel allochtonen als autochtonen. Het OVAA is zich ervan bewust dat integratie een wederzijds proces is. Voor de oplossing van de problematiek van interculturalisatie is de inzet en betrokkenheid van zowel allochtonen als autochtonen noodzakelijk. Het principe van gelijke kansen en het daaruit volgende evenredigheidsbeginsel ordent het gehele proces van interculturalisatie.

Ontwikkeling en groei

Het OVAA is breed en multicultureel samengesteld. Zowel mannen als vrouwen, autochtonen en allochtonen denken mee in het overleg. Ze verrichten dit werk op basis van onafhankelijkheid en vrijwilligheid. Vanaf het begin is het OVAA gegroeid door dezelfde kritische blik waarmee de samenleving wordt bekeken, ook op de eigen organisatie te richten. Bij de oprichting in 1999 was er behoefte aan een orgaan waarin alle zelforganisaties bij elkaar kwamen. De nadruk lag daarbij op de representatie van verschillende groepen minderheden in Eindhoven. Het moest een organisatie worden die een afspiegeling vormde van de Eindhovense samenleving van etnische en culturele minderheden, met als doel verbetering van het netwerk van zelforganisaties. De structuur was vrij los en bestond uit vertegenwoordigers van zelforganisaties. De terugkoppeling met de achterban verliep niet altijd optimaal. Daardoor werd in 2001 gekozen voor een andere werkvorm. Nieuwe leden worden vanaf die tijd op basis van hun deskundigheid via een sollicitatieprocedure in het OVAA opgenomen. De leden vallen op door hun deskundigheid, betrokkenheid, enthousiasme en kennis van zaken. In het ‘OVAA nieuwe

stijl’ werken deskundigen samen aan het bevorderen van een verdraagzame en eerlijke Eindhovense samenleving.

Samenstelling en samenwerking

Het OVAA is nadrukkelijk gemengd samengesteld met personen die deskundig zijn op de diverse terreinen van het proces interculturalisatie. Zij onderhouden nauwe banden met het netwerk van de politiek en/of met de minderheden(organisaties). Het OVAA bestaat uit maximaal vijftien leden en heeft een onafhankelijke voorzitter. Alle leden hebben voor een periode van vier jaar zitting in het OVAA, op persoonlijke titel. De ondersteuning van het OVAA wordt sinds de oprichting in 1999 verzorgd door Palet, steunpunt voor multiculturele ontwikkeling in Noord-Brabant. Samen met de gemeente, de inwoners van Eindhoven en organisaties zoals Palet en Loket W, zoekt het OVAA steeds naar nieuwe wegen om een evenwichtige samenleving te bevorderen.

Dagelijks bestuur

Mohamed Haddad (voorzitter)
Jan van der Veen
Mostafa Abbou
Orlando Cicilia
Gerard Huijbers

Leden

Christo Weijs
Cynthia Deane
Necla Çelik
Yildiray Karacaer
Warda Boutaibi

Colofon

De stad moet een vijver zijn waar alle vissen in kunnen zwemmen
Diversiteit in Eindhoven geschetst aan de hand van tien interviews

OVAA 2005

ISBN 90-809485-1-9

Prijs: € 20,-

Deze publicatie is een uitgave van OVAA,
Overleg Allochtonen Autochtonen Eindhoven,
bij gelegenheid van het vijfjarig bestaan.

Concept Edwin Mermans, Palet en adviseur OVAA
Teksten en interviews Moniek IJzermans, Initiaal – tekst en cultuur
Fotografie Erik van der Burgt, Verbeeld
Vormgeving Sander Neijns
Drukwerk Drukkerij Mezclado
Afwerking Boekbinderij Van Mierlo

Overleg Allochtonen Autochtonen Eindhoven
p/a Palet, steunpunt voor multiculturele ontwikkeling in Noord-Brabant
Willemstraat 59, 5611 HC Eindhoven
Telefoon: 040 235 9999
Fax: 040 244 5712
Website: www.ovaa-ehv.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dit boek belicht een flinter van de schier oneindige diversiteit in de stad. Tien mensen vertellen vanuit hun persoonlijke achtergronden over hun kijk op de multiculturele samenleving. Zij verhalen over hun passies en drijfveren en over hun visie op hoe we in de stad met elkaar om zouden moeten gaan. Zij geven een gezicht en betekenis aan abstracte begrippen als sociale cohesie, integratie en maatschappelijke participatie van minderheden. Het zijn boeiende verhalen en inzichten van een select gezelschap van actieve en geëngageerde mensen. Verschillende thematieken en invalshoeken komen in de artikelen aan de orde, waarbij de geïnterviewden zich opvallend breed georiënteerd tonen.

Aanleiding voor deze publicatie is het eerste lustrum van het Overleg Allochtonen Autochtonen Eindhoven (OVAA). Het OVAA hoopt hiermee – conform haar doelstellingen – het debat en de dialoog over de multiculturele samenleving te bevorderen.

Er is geen kant-en-klaar recept voor het tot stand brengen van een prettige en fatsoenlijke samenleving waarin diversiteit als meerwaarde wordt ervaren en waaraan etnische en culturele minderheden naar evenredigheid deelnemen. Het toenemen van diversiteit in de samenleving is een proces dat in onze snel internationaliserende wereld nog lang door zal gaan. Het is voor Eindhoven een uitdaging te leren hoe om te gaan met deze diversiteit en er optimaal van te profiteren. Het OVAA bezit de kwaliteit aan dat leerproces een wezenlijke bijdrage te leveren.

